

**СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ
ЦЕНТРАЛЬНА ВИХОВНА РАДА**

ПОРАДНИК ВИХОВНИКА СУМ

Ч. 1

**ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ
ПРАЦІ У ВІДДІЛАХ ЮНАЦТВА СУМ**

НЮ ЙОРК—БРЮСЕЛЬ

1970 Р.

З М І С Т

Вступ	1	стор.
КАЛЕНДАРЕЦЬ	2	"
ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ПРАЦІ У ВІДДІЛАХ Ю.	4	"
СВЯТКУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ СВЯТ	7	"
Різдво Христове	7	"
Новий Рік	11	"
Иорданські Свята	11	"
Великдень.....	13	"
Зелені Свята	17	"
НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА ТА ІСТОРИЧНІ РІЧНИЦІ	20	"
22-го Січня - Свято Української Державности	21	"
29-го січня - річниця бою під Крутами	24	"
12-го лютого - Вшанування пам'яті Ольги Басараб	26	"
25-го лютого - День народження Лесі Українки	28	"
5-го березня - Вшан. пам'яті ген. Тараса Чупринки	30	"
9-10 березня - Дні Шевченка	32	"
15-го березня Прог. Сам. Карпатської України	35	"
29-го квітня - Свято Моря	36	"
25-го травня - Свято Героїв	37	"
30-го червня - Відновл. Укр. Державности	39	"
15-го серпня - День нар. Івана Франка	40	"
14-го жовтня - Свято Покрови	42	"
15-го жовтня - День смерти Степана Бандери	44	"
1-го листопада - Проголошення самост. ЗУНР	45	"
23-го грудня - Вшанування пам. героїв Укр. Нац. Рев.	46	"
13-го грудня - Вшанування Василя Симоненка	47	"
ВІДЗНАЧУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ СВЯТ	48	"
Свято Матері	48	"
ОБРЯДОВО-ПОБУТОВІ СВЯТКУВАННЯ	51	"
СУМІВСЬКІ СВЯТА	54	"
Річниця створення СУМ	54	"
Травень - Місяць Юного Сумівця	56	"
Свято Арх. Михаїла - Патрона СУМ	58	"
Річниця відновлення СУМ поза межами України	59	"
ІМПРЕЗИ ЮНАЦТВА СУМ І ЇХ ОРГАНІЗАЦІЯ	60	"
/Методика занять і праці з юнацтвом/ - В.Юрченко/		

Видано засобами Головної Управи СУМА в Нью Йорку, тиражем 300 примірників для внутрішнього користування СУМ.

Нью Йорк, 28-го лютого 1970 р.

Випуском збірника "Загальні вказівки для планування праці у Відділах Юнацтва Спілки Української Молоді" започатковуємо нову серію видань - "Порадник виховника СУМ", з метою дати ряд теоретично-методичних вказівок, напрямних, порад, списків вишкільно-виховних підручників і книжок, необхідних у виховній праці з юнацтвом.

Збірник допоможе булавним і головним виховникам при укладанні цілорічного плану праці з юнацтвом урізноманітнити й доповнити вишкільно-виховну програму сходин у рамках загальної підготовки юнацтва до іспитів.

Очевидно, що не всі організаційні клітини СУМ зможуть включити в програму всі, без винятку, подані тут свята та річниці. Це й не є обов'язковим. Однак, кожний виховник повинен вибрати те, що найважливіше /зазначені в календаріку великими літерами свята й річниці обов'язково!/ і найкращіше для його праці з юнацтвом, залежно від обставин і спроможностей. Про значення інших свят і річниць юнацтво повинно бути бодай належно поінформоване.

Крім поданих у цьому випуску свят та історичних річниць, можуть ще бути свята окремих організаційних клітин СУМ. Наприклад, Свято Патрона Осередку чи Куреня, відзначення назви Відділу, як теж події місцевого характеру - посвячення сумівського прапора, домівки, оселі, площі тощо. Про це теж треба пам'ятати при укладанні плану вишкільно-виховної праці.

Свято Патрона Осередку чи Куреня треба відзначати святковими сходами чи апелем; Відділ, який носить, звичайно, назву якогось міста України присвятить сходи в обраній на те у році день для кращого познання юнацтва з історією і значенням своєї назви. Дуже корисним для цього буде теж влаштування силами самого юнацтва окремого "кутка" в домівці з постійним збиранням і поповнюванням матеріялів про дотичне місто /фотосвітлини, газетні вирізки з описами, мапи, пляни міста, копії зображень архітектурних пам'яток, споруд і т. д./.

Потрібні деталі програми відзначування якогось свята чи річниці виховник повинен розпрацювати, у співпраці з булавним та управою Осередку, так, як на це дозволяють обставини й засоби. Але він постійно мусить пам'ятати про те, що кожна юнацька імпреза, кожне свято чи відзначування якоїсь річниці, навіть найменше, мусять бути бездоганно підготовані. Тільки тоді вони будуть засобом і досягненням у процесі нашої праці - наближення юнацтва до виховного ідеалу Спілки Української Молоді.

Всяка шабляновість, бажання "аби тільки відбутися" і постійне повторювання програми приносять шкоду.

Центральна Виховна Рада Спілки Української Молоді доручає цей збірник, як обов'язковий для всіх клітин в організаційній побудові СУМ.

КАЛЕНДАРЕЦЬ

З и м а :

- 7. січня - РІЗДВО – коляда на цілі СУМ, традиційна Свята вечера, Ялинка – силами юнацтва.
- 13. січня - Навечеря Нового Року, Маланка – вечорниці – розвагова імпреза для Старшого Юнацтва і членства.
- 14. січня - Новий Рік – засівання і складання побажань.
- 19. січня - Й о р д а н – вечір колядок і щедрівок.
- 22. січня - СВЯТО САМОСТІЙНОСТИ І СОБОРНОСТИ – участь в загальних святкуваннях, святочні сходини Роїв, Куців, Куренів або цілого Відділу /Апель/.
- 29. січня - СВЯТО КРУТ – Святковий Апель цілого Відділу Юнацтва, організована участь в імпрезі молоді.
- 12. лютого - О. Басараб – сходини, особливо юначок, з доповіддю про життя і боротьбу героїні.
- 25. лютого - Л. Українка – сходини з гутітками про життя і творчість поетеси.
- 5. березня - Т.Чупринка – Р. Шухевич – святкові сходини, організована участь в панахиді і загальних відмічуваннях, якщо випадають дати: 5,10,15,20 ліття.
- 10. березня - Т. ШЕВЧЕНКО – участь в загальних святкуваннях, гутірки в Роях на тему життя і творчости поета.
- 15. березня - Свято Карпатської України – сходини в Роях з відповідними гутітками. Якщо випадають круглі дати, святкові сходини з відпов. програмою.
- 18. березня - Процес СУМ – М. Павлушків – сходини по Роях з гутітками про початки СУМ в Україні.

В е с н а :

- - Вербна неділя – Сповідь, св. Причастя, приготування до Великодніх Свят.
- - ВЕЛИКДЕНЬ – веснянки, гагілки, Свячене – імпреза для Юнацтва.
- 29. квітня - Свято Моря – сходини з відповідними гутітками і програмою.
- травень - М і с я ц Ю н о г о С у м і в ц я – виставки, імпрези, пописи, день сумівської преси, сходини батьків і громадянства, поширення ідей СУМ.
- 12. травня - Свято Матері – імпреза силами Юнацтва, відповідні гутірки на сходинах.
- 25. травня - С. Петлюра і Е. Коновалець, якщо неполучене із Зеленими Святами, відбути святочні сходини з відповідними гутітками.
- - ЗЕЛЕНІ СВЯТА – СВЯТО ГЕРОЇВ – Святковий Апель, участь в загальних святкуваннях, відвідини могил.

- травень - В е с н я н і З л е т и - Свята Весни, пописи самодіяльності, спортові змагання, конкурси, організаційна справність і дисципліна.
- 10. червня - Відновлення СУМ поза межами України - сходини з відповідними гутірками, підготовка до таборування.
- 30. червня - Відновлення Української Державности - сходини, гутірки на теми боротьби укр. народу за свою державність, якщо круглі дати - святкові сход.

Л і п е н ь :

- липень - Т а б о р у в а н н я - акція за численну участь юнацтва в літніх таборах.
- 7. липня - Св. Івана - Купала - "Святоіванські вогні" - ватра на таборах.
- 15. серпня - І. Франко - дата народження, сходини - гутірки про життя і творчість поета.
- 31. серпня - З д в и г СУМ /в ЗСА і Канаді/- крайове сумівське свято із загальною участю Юнацтва і всього членства. Маніфестаційна імпреза.

О с і н ь :

- 14. жовтня - Свято Покрови - Свято Збройних Сил України, святкові сходини Роїв з відповідними гутірками. Свято УПА.
- 15. жовтня - Степан Бандера - організована участь в панахиді, святкові сходини, Святкові апелі, якщо випадають круглі дати.
- 1. листопада - ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО - проголошення самостійности ЗУНР - участь в загальних святкуваннях, святкові сходини.
- 21. листопада - СВ. МИХАІЛ - ПАТРОН СУМ - обов'язкове свято в усіх сумівських клітинах: Святковий Апель, вручування відзнак і візначень, складання приречень, перехід з одного стягу до другого.
- 13. грудня - Св. Андрія - "Андріївський Вечір" для старшого юнацтва - українські звичаї.
- 13. грудня - В. Симоненко - сходини присвячені боротьбі сучасної української молоді в Україні.
- 19. грудня - Св. Миколая - "Миколаївський Вечір"- головно для молодшого юнацтва, сценка, роздавання подарунків.
- 23. грудня - Білас і Данилишин, Грицай, Маївський, Климів, святкові сходини та відповідні гутірки.
- грудень - Підготовка до Свят Різдва Христового - виучування колядок, щедрівок, підготовка вертепу, висилання Новорічних і Різдв'яних побажань.

Загальні напрямні виховно-вишкільної праці в Юнацтві СУМА впливають із основних ідейних засад СУМА, що є виложені в програмі і статуті нашої Спільки. Ці основні засади та завдання СУМА є детальніше розпрацьовані і відповідно з'ясовані для Юнацтва в "Правильнику Юнацтва СУМА".

"Юнацтво Спільки Української Молоді – говорить правильник – об'єднує в своїх рядах, на добровільній базі, dorостаючу українську молодь /від 6-го до 18-го року життя включно/ і виховує її в українському патріотичному дусі на свідомих, чесних і працьовитих, добрих громадян і відданих українців /-ок/ – державників, вироблених світоглядом на традиціях і морально-етичних засадах християнства та на державницьких ідеалах, виплеканих українською нацією на протязі століть".

Виховання в гурті

Реалізуючи вище згадані виховні цілі, треба мати на увазі, що тільки через участь в організації, гурті, через спільну працю, шляхом змагань найкраще формується і гартується характер молоді людини. Тому в основному виховну працю з юнацтвом ми ведемо в роях і самодіяльних гуртках, головню, якщо йде про зайняття в домівці чи серед природи, щоб таким способом юнацтво діставало нагоду набувати та плекати згадані морально-етичні вартості, що їх воно згодом відчуватиме, як внутрішню духову потребу.

Завданням виховника є не тільки постійно та наполегливо працювати над собою, підвищувати своє знання та поліпшувати методичні засоби у вихованні довіреної йому молоді, а й намагатися якнайосновніше пізнати та зрозуміти своїх вихованців, їхні вдачі, притаманності, хиби тощо. Вже від першого дня свого народження кожна дитина має певну кількість вроджених їй здібностей і нахилів. Тому завданням виховника є ті, вже існуючі в молоді, властивості розвивати й зміцнювати, хиби й погані притаманності притуплювати чи викорінювати, а в дальшому – прищеплювати нові шляхетні властивості. У цій праці виховник повинен орієнтуватися на прикмети сумівського виховного ідеалу. В ході виховного процесу виховник деколи має допомогу, або зустрічається з перешкодами з боку батьків своїх вихованців, школи, церкви та щоденного оточення. Тому він повинен мати, якщо є

можливість, постійний контакт з батьками, школою і церквою та спільно з ними неутралізувати шкідливість різних чинників, які можуть погано впливати на виховання молоді.

При цьому треба завжди пам'ятати про перевірку виховних досягнів. Може, найважливішим завданням виховника є допомога з його боку для юнацтва досягнути поставлену нашою Спілкою виховну мету. Отже, кожночасне перевірювання, чи вихованці засвоїли собі потрібні морально-етичні вартості, чи їхнє перебування в рядах СУМ і праця наближує їх до виховного ідеалу, є конечно потрібне. Як у відпочинкових таборах чи лікувальних закладах для дітей добрий опікун постійно перевіряє, чи діти прибрали на вазі тіла, так сумівський виховник повинен завжди турбуватися тим, чи його вихованці засвоїли собі потрібні для розвитку їхнього характеру вартості. Така перевірка мусить проводитися в усіх клітинах, на всіх щаблях виховного процесу Юнацтва СУМ.

У ході виховної праці кожний член роя одержує певні завдання і на тлі виконання цих завдань перевіряється, наскільки юні члени Спілки засвоїли собі потрібні вартості та як розвиваються і формуються їхні характери. Під цим кутом оцінюється кожний крок юнака чи юначки у їх приватному житті. Ставлення до батьків і членів родини, до товаришів і друзів, виконання обов'язків супроти себе самих, постійне набування та удосконалювання знання, участь в сумівських сходинах, точність, правдомовність у випадку виправдування спізнень, якість праці під час сходин, виконання доручених завдань, точність у сплачуванні членських внесків – це справи, на які СУМ звертає велику увагу як на засоби, з допомогою яких у корисному напрямі розвивається молода людина.

Виходимо з заложення, що тільки виховання у збірності, в гурті, є передумовою суспільного виховання та що без цього не можна досягнути національного виховання. Тому для підкріплення та поширення цього соціально-збірного виховання час від часу проводимо виховну працю в Юнацтві СУМ більшими гуртами, наприклад: у формі сходин кушів Молодшого Юнацтва, куренів Старшого Юнацтва, на апелях Відділів, під час збірних виступів, вправ, з'їздів, пописів умілости, змагання за кращі досяги праці між Відділами тощо.

Для того, щоб для всіх організаційних клітин Спілки улегшити розпланування праці із засягом на один рік, Головна Булава Юнацтва СУМ Америки, у співпраці з Центральною Виховною Радою СУМ, подає

загальні напрямні, як основні рамці, що в них наші виховники повинні вкласти зміст, відповідний до потреб і можливостей поодиноких клітин Спілки Української Молоді. Застосування цих напрямних у всіх устросово-виховних клітинах Юнацтва СУМ /Відділах, Куцах, Куренях і Роях/ великою мірою забезпечить одноставність нашої праці не тільки щодо змісту, а також щодо форми й часу.

Основною формою виховно-вишкільної праці з юнацтвом СУМ в Осередку є сходи́ни Р о я , які повинні відбуватися принаймні раз у тиждень. Через різні обставини звичайно буває так, що програма цих сходи́н не завжди відповідає вимогам і потребам виховної діяльності. А подекуди сходи́ни є "мукою" і примусом для юнацтва, а не внутрішньою потребою, яка казала б їм спішити на сходи́ни з радістю чи принаймні без якогонебудь упередження або нехіті. Тому кожний виховник повинен пам'ятати, що дуже часто /якщо не виключно, коли не взяти до уваги науку в школі українознавства!/ сумівські сходи́ни, зайняття, виступи чи імпрези, влаштовувані нашою Спілкою, є чи не є д и н и м и нагодами до того, щоб українська молодь у наших країнах поселення мала змогу перебувати у рідному, українському середовищі. Отож, треба якнайбільше і найдоцільніше використовувати ці засоби. А тому програма сходи́н, зайнять, праці та подачі вишкільних матеріалів мусить бути розпланованою і виконаною так, щоб вона давала максимальні користі та ступенево наближувала молодь до її виховної мети.

Попри звичайні виховні сходи́ни, відбуваються теж святкові сходи́ни Роя, святкові апелі та участь у загально-громадських святкуваннях чи відзначуваннях національних річниць. Всі ці роди гкртування сумівської молоді мають велике виховне значення, тому кожному з них треба присвятити належну увагу. В цьому пляні й подаємо загальні вказівки, з розподілом цілого року на свята: релігійні, національно-історичні, сумівські, обрядово-побутові та загальні.

х х х х х х х

х х х х х

х х х

х

С В Я Т К У В А Н Н Я Р Е Л І Г І Й Н И Х С В Я Т

Величне гасло "Бог і Батьківщина", виписане на прапорі Спілки Української Молоді, підкреслює важливість релігійного чинника, як передумови морально-етичного виховання молоді. Тому у своїй виховній праці СУМ приділяє велику увагу релігійному питанню, тісно пов'язуючи його з національним вихованням. При цьому вона не творить нічого нового, а просто звертається до наших стародавніх традицій, у багатьох моментах сягаючи до початків християнства в Україні, на ґрунті якого творилася українська національно-релігійна обрядовість. Тому й сплітання наших релігійних свят з національними має превелике значення, бо воно зупиняє процес винародовлювання молоді.

Кожний виховник Юнацтва СУМ повинен, отже, пам'ятати, щоб у календаріку цілорічної виховної праці відвести відповідне місце й час для гідного відсвяткування та зглиблення значення таких релігійних свят, як: Різдво, Новий Рік, Водохрища /Йордан/, Великдень і Зеліні Свята.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ

Різдво – скорочене й перетворене українським народом старослов'янське слово "рождество", що означає "народження", – це одно з найбільших своєю містерією і найближчих людському серцю християнських свят, яке стало основою нашої віри в єдиного Бога, що перебуває в святій Трійці. Це свято, як може жодне інше, наближає нас до Бога, відсвіжує і зміцнює наші релігійні почування, єднає з нашим Творцем не тільки старших, а й молодших, навіть найменших. Бо воно є не тільки днем-святом народження Сина Божого, а й святом Його Матері, символом святої Родини.

Таємниця приходу на світ, між смертних людей, вічного Божого Сина Спасителя від двох майже тисячоліть глибоко хвилює старших, наповняє радістю молодших і тих найменших, для яких Новонароджений стає дуже близьким. Своїм виглядом маленької, безпомічної Дитини в яслах, в оточенні пастухів і німих тварин.

Тому виховник, який завдасть собі труду зглибити таємницю величі Різдва Христового, знайде для своєї виховної праці багато матеріалу. З цим святом він пов'яже гутірки й навчальний матеріал про: Бога, родину, рід, спільноту, нарід, батьківщину, традиції тощо.

Треба брати до уваги, що наша молодь у країнах вільного світу не завжди має нагоду ґрунтовніше ознайомитися з обрядовістю нашої Церкви, бо в чужомовних школах не вчать про це, а не в усіх місцевостях нашого поселення є отці катехити чи вчителі релігії. Тому дійсність накладає на кожного виховника Юнацтва СУМ просто обов'язок бодай у загальних зарисах запізнавати своїх вихованців з красою і значенням українських релігійних обрядів та святкувань. Свята Різдва наближають нас до Бога, тож зміло підібрана гутірка чи коротенька доповідь зможуть зміцнити релігійні почування молоді. При цьому заввага: при такій гутірці чи доповіді користуватися не "катехизмовим" матеріалом і сухими ствердженнями, а розгорнути перед слухачами образ Бога, як Творця оточуючого нас світу й цілого космосу – всесвіту, Якому завдячуємо все.

Різдво – народження Сина Божого, другий день свят присвячений Його Пречистій Матері, з'єднуємо з святом родини, цієї підстави нашого існування. Тож на протязі цілого грудня виховник повинен вести сходи́ни під кутом поглиблення і поширення родинних обов'язків: молоді-дітей супроти своїх батьків, і батьків до дітей. Про обов'язки батьків можна вже говорити із старшими юнаками та юначками, доцільно теж, якщо дозволять обставини, зробити спеціальні сходи́ни й запросити на них батьків. При тому найкраще було б, коли б коротку доповідь про батьківські обов'язки мав хтось із старшого юнацтва.

Дальшими засобами у виховному циклі різдвяних свят можуть бути гутірки про значення любови та пошани до батьків, поведінка супроти них, допомога з боку молоді тощо.

З матеріалом про родину в'яжуться даліше поняття про рід, посвячення кількох чи кільканадцяти родин та духове й спадкове поєднання з ними навіть наймолодших поколінь.

Від родини-роду переходимо до ширшої спільноти, в наших обставинах до частини цілого народу, яка живе поза межами України. Засобами в цьому стануть гутірки про ближніх, друзів і приятелів, про цілу нашу Спілку, пошану до старших та авторитетів, з підкресленням пошани до всіх провідних чинників СУМ, послуху, й допомоги другим. При цьому треба обов'язково вводити /якщо ще немає такого!/ гарний звичай святкових побажань не тільки для рідних і друзів, а й для тих, що трудяться над вихованням молоді: сумівських зверхників, дирекції школи українознавства, отцям катехитам чи парохам і т.п. Це заставляє молодь цікавитися суспільним життям і почуватися чле-

членами української спільноти. Тему про ближніх можна пов'язати з темами про співпрацю і допомогу другим. При цьому треба взяти до уваги, що, крім гутірок на ці теми, варто провести й практичні вправи. Засобами для цього можуть стати: ширше листування з подругами й друзями Юнацтва СУМ на інших континентах, і допомога не тільки бідним і потребуючим матеріяльними засобами а й духовою поживою. При цьому звичай, що сумівська молодь ходить колядувати на потреби СУМ, Визвольного Фронту в Америці й Канаді, на добродійні цілі, варто поширити щодо його засягу. Іде про те, щоб Юнацтво СУМ більше зацікавилася своїми ровесниками - молоддю, насамперед тією, що організована, і в дальшому - молоддю взагалі. Наприклад, є багато наших подруг і друзів в країнах Південної Америки, які просто не мають змоги, через матеріяльні обставини батьків, придбати для своїх Осередків, Відділів, шкіл та ін. потрібних книжок, шкільних підручників тощо. Добре зорганізована під час Різдвяних свят акція "різдвяних дарунків" для наших друзів може дати гарні висліди. Тим більше, що кошти цих дарунків мінімальні. Якщо б українська молодь зібрала між собою, у батьків, рідних і добре знайомих українські книжки, підручники, шкільне приладдя, а далі навіть скромні пожертви на конкретні речі та вислати їх до своїх друзів, це було б цінним виховним засобом у практиці. Допомога українській молоді в Югославії, Польщі та Чехо-Словащині могла б теж бути більшою мірою реалізована, якщо б усі виховники повели в цьому напрямі відповідні акції.

Спільна Свята Вечера в колі найближчої родини, традиційні звичаї і прихід колядників - це хвилина спогадів і єднання наших душ з тими, що проживають на рідних землях, з цілим українським народом, з Україною, батьківщиною усіх тих, що в їх жилах пливе українська кров. Гутірки про Україну, обов'язки усіх українських поколінь, де б вони не були, супроти землі і народу своїх батьків, дідів і прадідів, переконливі вияснення проблеми громадянства країни поселення, обов'язки супроти неї, іншомовності і т.п. - це засоби для поглиблення свідомості молоді, що вона належить до українського народу й повинна гордитися цим. Практичною допомогою в цих засобах буде засвоєння молоддю традиційних українських звичаїв, пов'язаних із святами Різдва Христового, Нового Року та Водохрищі.

Уже в листопаді, а найпізніше на початку грудня треба починати працю над тим, щоб Юнацтво СУМ в усіх устурово-виховних кліти-

нах виучувало колядки і щедрівки. Молодь треба всіма способами заохочувати до того, щоб вона з радістю та запалом підготовлялася до великих свят і чинно брала участь у їхньому відзначуванні й проведенні. В родинях, де вже не святкують за традиційним звичаєм, а "по-модерному", діти – молодь повинні тактовно, але наполегливо просити батьків, щоб вони відновили традицію, придбали бодай кілька колосків пшениці, що символізувала б дідуха, та жменьку сіна під скатерть на столі до Святої Вечері. Заохотити молодь, щоб вона вже сама прибрала стіл, не забуваючи при тому про окрему свічечку, перев'язану синьо-жовтою стрічкою, та про окрему тарілку для душ тих, що відійшли від нас.

В Осередках чи Відділах, які спроможні влаштувати більшу імпрезу, варту ввести звичай спільного Свят-вечора, не тільки спільної ялинки. Справа в тому, що вже в багатьох країнах нашого поселення українці святкують Різдво та інші свята за новим календарем. Не входячи в суть справи – доцільності чи шкідливості таких святкувань, ми повинні таки добитися того, щоб організована в лавах СУМ українська молодь глибше й докладніше пізнавала, а – що найважливіше! – пережила радість українського Свят-Вечора. Тому доцільним буде влаштовувати спільну вечерю вечором шостого січня, не зважаючи на те, що для багатьох це буде "будень", робітна днина. Метою такої спільної Свят-Вечері повинно бути не саме прийняття, а збереження всієї традиційної обрядовості, починаючи від накривання стола, внесення дідуха, віншования "батька", аж до спільної молитви й спільних побажань при обділюванні просфорою. Усе це повинні виконувати старші та молодші члени Юнацтва. Після вечері молодь повинна співати колядки, окрема група ввійде до залі, як "колядники" з зіркою, або вертепом. Детальніше розпрацювання спільної вечері залишаємо виховникам, з підкресленням, що метою цієї імпрези мусить бути виховний момент, а не розвага чи гуртове прийняття. Тому й настрій та поведінка молоді мусять бути по-справжньому святкові, прийняті глибоким переживанням.

Під час зайнять самодіяльних гуртків піддати молоді думку збудувати "вертеп" за зразком колишніх вертепів, що з ними ходили студенти-спудей. Треба подбати про модель, який відповідав би історичному вертепові і старатися, щоб молодь точно відтворила його.

Про всі різдвяні святкування та заплановані імпрези треба переговорити з Юнацтвом заздалегідь, найкраще перед початком грудня,

не накидаючи йому свої думки і плянів, а намагаючись розбудити в нього зацікавлення та творчу ініціативу. Якщо молодь сама захоче заплянувати й реалізувати свої задуми, це буде з виховного боку великий і тривкий успіх.

НОВИЙ РІК

Дуже весело й гармонійно святкувала колись молодь в Україні ніч 13-го січня перед Новим Роком. Це був Маланчин вечір, своєрідний український карнавал, де хлопці переодягалися за Маланку і Василя. А на сам Новий Рік, раненько, малі хлопці ходили від хати до хати і, засіваючи по долівці зерна пшениці, складали побажання господарям хати та всім, що жили в ній.

Ці звичаї – неповторні поза Україною, а все таки наша молодь, організована в рядах СУМ, повинна бути з ними обзнайомлена. Вона повинна не тільки знати, а й практикувати звичай, що в день Нового Року треба побажати батькам, братам і сестрам та іншим рідним, знайомим, а також своїм виховникам, провідові СУМ і т.п. Треба теж намагатися, щоб члени Молодшого Юнацтва – доросту, хлопці, відновили традицію "засівання" по хатах знайомих. На це можна скерувати їхню думку в той спосіб, що на сходинах, де переводиться підготовку до різдвяних святкувань, виховник підкреслить важливість зберігання традицій і вкаже, що окупант України якраз намагається їх знищити, бо вони підтримують самобутність українського народу. Отож обов'язком української молоді є плекати стародавні традиції, це дасть їй моральне вдоволення і свідомість того, що всупереч ворожим плянам звичаї українського народу не зникають.

ЙОРДАНСЬКІ СВЯТА

Свято Йордану або Водохрищі попереджує Великий Вечір чи т.зв. "голодна кутя". Звичаї, пов'язані з цим святом, є дуже численні й повні глибокої символіки. Окроплювання свяченою водою цілого господарства – хати, подвір'я та навіть стаєнь і худоби, позначення хрестиками дверей тощо – усе це може стати вдячними темами для гутірок і розповідей виховника під час юнацьких сходин. Метою цього повинно бути намагання викликати в молоді любов і пошану до рідних звичаїв, бажання відновити їх і на не-українській землі, плекати їх та поширювати. Можна б, наприклад, у порозумінні з дирекцією школи українознавства чи учителями, завдати учням шкільну

задачу на тему звичаїв, колядок і щедрівок, чи влаштувати прилюдне читання цих задач із визначенням нагород за найкращі описи. Опісля ці описи й інші **задачі** треба висилати до молодечого журналу "Крилаті" для надрукування, а тим самим для заохоти іншим.

При цьому треба пам'ятати, що в практичній праці з Молодшим Юнацтвом сама розповідь не вистачає. Для юнацтва треба часто користуватися практичними показами, образами тощо, щоб наочно переконати молодь. Тому перед Йорданом, під час гутірки на сходинах про щедрівки та інші звичаї, доцільно провести практичні вправи. наприклад, малі суменята можуть з захопленням і радістю, якщо їм піддано таку думку, робити хрестики з соломи чи кольорового паперу й прикрасити ними вікна сумівської домівки, шкільної залі і т.п. Після свят треба ті хрестики торжественно зняти й не менш врочисто спалити. Це повинні робити самі юнаки і юначки, а виховник повинен тільки в'яснити, чому так робиться і що святих речей не годиться викидати чи не шанувати їх. А для того, щоб не було зневажування, найкраще спалити ці речі. Очевидно, що пояснення мусять бути сказані дуже поважним тоном, щоб навіть тинь якоїсь насмішки чи зневаги не появилася серед молоді.

+
+ +

У своїй праці виховники мають на тлі цілого циклю зимових свят великі можливості для виховання молоді, тому вони не повинні теж забувати, що всяка релігійно-національна ритуалістика робить сильне враження на душу дитини, а це залишається на ціле її життя.

Література для використання:

Олекса Воропай: "Звичаї нашого народу", Українське В-во, Мюнхен, 1958 р. стор. 63-134, 135-148, 149-179.

"Записки Виховника", В-во ЦУ СУМ, Брюссель-Лондон-Мюнхен-Нью-Йорк-Торонто, ч. 1/20/ - 14-15/33-34/ з 1959 - 1962 рр.

Проф. П. Курінний: "Маланка Дністровая", "Авангард, р-к ІХ, чч. 1-2/36-37/ за січень-березень 1955, стор. 12-17.

ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень - Великий день, свято Пасхи, воскресіння із мертвих Ісуса Христа, що помер на хресті задля спасіння людства, одно з найбільших християнських свят, є в Україні "празником празників і торжеством торжеств". Бо це свято безмежної радості, незрушимої віри та надії. Збігаючись із весняним часом, коли вся природа прокидається із зимового сну до нового життя, нового розвитку, це свято і людині приносить обнову. Воно дає нові сили до життя та надію на те, що так само, як зникла зима з усіма її прикрощами: холодом, хворобами і бідом, так загине й усе лихе в людському житті, а переможуть правда, добро й краса. Довгий час передвеликоднього посту й розважувень мук і терпіння Божого Сина, який приніс Себе в жертву за людські гріхи, є очищуванням людської душі, її підготовкою до радісного свята.

Основою цього свята є насамперед в і р а. Віра в перемогу життя над смертю, у незнищимість правди, її тріумфу над злом. Ця віра додає людині сил, зміцнює енергію та бажання ще більш працювати, виявити себе в усій глибині та ширині, досягнути своєї життєвої мети. Містерія перемоги життя над смертю, існування над тлінню так глибоко проникає в душі українців, що ніщо в них не може вбити віри в перемогу українського народу: він переможе всі лихоліття, всі удари й нещастя та заживе вільним, щасливим життям.

З цієї великої основи - непохитної віри в Божу й людську правду, в справедливість, родиться друга велика притаманність Великодніх свят - н а д і я. Христове Воскресіння зміцнює людську надію, яка виникає на початку Великого посту: хоч Син Божий умер на хресті, але Він воскресне, повстане із мертвих! Свідомість того, що насамперед мусіла прийти мука, Голгота й ганебна смерть на хресті, для того, щоб Він воскрес у славі й тріумфі, збільшує у людей надію на перемогу життя над смертю, волі й радості над неволею і смутком. Надія на те, що так само, як "воскрес Христос, воскресне й Україна" з смерті свого поневолення, бо й вона проходить муки земської Голготи, не зникає серед численних українських поколінь. Їх віра в перемогу українського народу, в глибокому почутті здобути цю перемогу навіть за ціну найбільших жертв, труду й терпіння, міцніє і вкорінюється в час Великодніх свят. І ми всі переконані, що коли ця віра і ця надія охопить усіх без винятку українців,

тоді остаточно відродиться тривка державність і самостійність України.

Третім основним елементом великої таємниці Воскресіння є любов. З любови до людей Спаситель світу прийняв жакливі муки й смерть на хресті. Любов до ближніх, до рідних, до свого народу й батьківщини каже людині посвячувати себе для великої ідеї, працювати для її досягнення, чи навіть віддати життя.

Передвеликодній час виховники Юнацтва СУМ повинні, отже, використати для поглиблення праці над молоддю якраз у цьому напрямку, щоб зміцнити в неї віру в слушність і коначність визвольної боротьби українського народу за всі належні йому права й вільне життя; сповнити їхні душі великою надією на перемогу добра над злом, світла над темрявою, вічної ідеї над матерією і проминальністю; розбудити в їх серцях глибоку й тривку любов до всього, що рідне, що українське, що приносить користь та прискішує прихід волі для України.

У передвеликодній час молодь теж повинна духова обновлятися і відчути всю радість, яка впливає з великого свята. Не саме виучування весняних хороходів, гагілок, прекрасних великодніх звичаїв, чи писання писанок і крашанок має бути метою виховних сходин, гутірок та імпрез, а насамперед праця над формуванням молодих душ, характерів, заціплювання в них шляхетних вартостей. Пізнання чи присвоювання собі великодніх звичаїв - це тільки засоби у виховній праці, практична і методична підготовка для молоді зглибити їхню красу та значення, а через те ще більш відчути свій зв'язок з українським народом, який на протязі тисячорічної історії витворив ці звичаї.

Кожні сходини, гутірка, чи імпреза, пов'язані з тематикою звичаїв великоднього циклу, повинні проходити під кутом не самого лише вивчення і згодом механічного виконання гагілок чи хороходів, але під кутом досягнення головної мети - придбати духові вартості.

Очевидно, що передумовою цього є докладне попереднє познайомлення молоді з великодніми звичаями українського народу. Тому виховники повинні ґрунтовно опрацювати матеріал, що його подаватимуть для молоді під час гутірок і сходин, і вияснити їй всю його символіку.

Одначе, добрий виховник не задовольниться тільки тим, щоб дати юнацтву теоретичне знання про багатство великодніх звичаїв і їхнє значення. Він зверне пильну увагу й на практично-виховну сторінку своєї праці з юнацтвом у підготовці до великого свята. Тож усі виховники повинні подбати про те, щоб у передвеликодньому часі юнацтво насамперед сповнило свій християнський обов'язок і спільно, цілими роями, Відділом чи Осередком приступило до св. Сповіді й св. Причастя. Для цього треба наперед домовитися з місцевим парохом про визначення відповідного речення і про це повідомити все юнацтво.

Після св. Причастя треба влаштувати спільний сніданок для юнацтва, про що повинні подбати члени Батьківського комітету, пані з місцевих жіночих організацій та ін. Підчас сніданку недоцільно виглошувати якісь промови чи просити до слова гостей - вистачить кілька слів привітання й евентуального признання для тих, що трудилися.

На сходинах у тижні, що попереджає Вербну неділю, виховник повинен пояснити юнацтву звичай святити вербні гілки, вірування у їхню магічну силу тощо. При тому він заохотить юнацтво до практичної дії: приготувати на Вербну неділю вербові гілки з добре розвиненими "котиками", "базьками" /пухнастими пуп'янками/, перев'язати їх стяжечками з національними барвами й продавати біля церкви, призначуючи прибуток на потреби СУМ або на передплату сумівських видань для незаможної української молоді в інших країнах. Можна б теж поробити на стяжечках відповідні написи печаткою: назва дотичного Відділу чи Осередку, дата свят, емблема СУМ тощо. Така "верба" залишилася б милою пам'яткою і її радо приймали б українські громадяни.

У Страсний тиждень юнацтво повинно підготуватися до почесного завдання: нести стійку біля Божого Гробу в церкві. Стійки можна визначувати, але краще з виховного боку, щоб юнацтво само добровільно зголошувалося до цього завдання. Завданням виховника було б подбати про те, щоб стійкові прийшли на час, у бездоганно чистих одностроях і знали, як треба поводитися на стійці та як чергувати зміни. Час тривання одної зміни не сміє бути довгий, щоб не перевтомлювати юнацтва.

Відповідно довгий протяг часу - місяць-два - треба визначити на те, щоб юначки навчилися гагілок, весняних хороходів, а юнаки будувати "вежі". З цією метою треба запросити фахові сили - жінок, які навчать юначок писати писанки й виводити гагілки, мужчин для вишколу юнаків у будівництві "веж". До справи треба ставитися поважно,

ба метою цих вишколів є так підготувати юнацтво, щоб воно в час Великодніх Свят дало попис на площі біля церкви чи сумівської домівки.

З писанок, що їх напишуть юначки, обов'язково треба зробити виставку, доступну не тільки для членів СУМ, а й для старшого громадянства, й при тому провести конкурс на найкращу працю /три нагороди/. Крім того, треба заохочувати юначок, щоб вони, бажаючи іншим веселих свят, обдаровували їх своїми писанками чи крашанками. Це дуже гарний звичай і його треба підтримувати, бо він принесе користь для цілої Спілки.

Не можна забувати і про звичай обливання водою у Світлий Понеділок /обливаний/, але треба вважати, щоб він не перетворився у погану звичку робити другим пакість. Пояснення символіки цього звичаю і постійні пригадки збереження приписаних форм забезпечать перед небажаними наслідками.

Завершенням великодніх звичаїв є Спільне свячене. Звичайно його влаштовують інші організації, школа українознавства, товариства та запрошують на нього молодь. Уважаємо, що кожна організаційна клітина СУМ повинна самостійно влаштувати своє Спільне свячене й на нього запрошувати молодь з-поза своїх рядів. Це буде справжнє свято молоді, для якого юнацтво само уклало б програму й само було б господарем для інших. Роля виховника обмежувалася б тільки порадами, щоб уміло виправляти те, що могло б порушити повагу й мету свята.

У юнацькій програмі Спільного свяченого можуть бути спогади, розповіді з життя і пригод юнацтва, пісні, культурні жарти чи незлобна сатира на докілья і будні сумівського життя. Завдання виховника - спонукати юнацтво до влаштування такого свята, щоб воно довго залишалося в пам'яті учасників і заохочувало до частіших спільних зустрічей.

Література для використання:

Олекса Воропай: "Звичаї нашого народу", ч. I. Українське В-во Мюнхен 1965.

"Записки виховника". Вид. ЦУ СУМ, чч. 1/20 до 14-15/33-34 з 1959-1962 рр.

Д-р О. Бариляк: "Ягільки", мелодії і вказівки до хороводів. Перевид. кооп. "Плай" у Торонті, 1969 р.

Петро Марченко: "Гагільки" в хореографічній інсценізації О. Гердан-Заклинської. Накладом автора, Нью Йорк 1963, з ілюстраціями.

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

До великих свят у році належать теж Зелені Свята - день святої Трійці і день святого Духа, який зійшов на Христових апостолів і дав їм Свою ласку - змогу йти і проповідувати Христову науку між різними народами в різних країнах. В Україні напередодні цього свята в Зелену Суботу, прибирають хати і подвір'я клечанням, себто гіллям з дуба, липи чи клена. Долівки в хатах вистелють пахучим татарським зіллям, лепехою /шуваром/ або травою. В давні часи на самі свята виносили з хати деревце в ліс або на берег річки, і там молодь забавлялася різними іграми та співала пісень. Одночасно з тим Зелені Свята здавна були днями поминок померлих. В ті дні живі йшли на могилки своїх померлих рідних, щоб спом'янути їх і помолитися за їхні душі.

В новіші часи дні Зелених Свят стали днями пошани тих, що лягли в боях за волю України. Тоді українська молодь плекала культ героїзму й пошани до славних предків. Вона піклувалася їх могилами, обсаджувала їх квітами, дбала про те, щоб на Зелені Свята відправлялися заупокійні Богослуження та проводила грошові збірки, призначаючи їх на консервацію могил, на допомогу для політичних в'язнів тощо. Ці звичаї треба обов'язково зберігати і поза Україною. Тому на протязі часу, який попереджує зеленосвяточні дні, виховники Юнацтва СУМ повинні подбати про те, щоб юнацтво познайомилося з життєписами й працею великих українців, головно тих, що віддали своє життя за волю України.

Поглиблення і постійне підсилювання культу героїзму є особливо важливе в наш час. Безідейність оточення, серед якого живемо, різні шкідливі прояви демо-лібералізму, лівачтва, обезцінювання всіх великих вартостей людського духа, аморальність, приманливість самолюбного й вигідного життя і т.п. мають великий вплив і на нашу українську молодь, в тому й на організовану в лавах СУМ. Невтралізувати ці впливи, оберігати перед ними нашу молодь - це насамперед завдання виховників Юнацтва СУМ. Одним із найважливіших засобів у цій праці є плекання культу героїчності, пошани до героїв. Притаманністю молоді є бажання відзначитися, довершити якихсь незвичайних вчинків, досягти великої мети. Вмілими заходами можна цю притаманність підсилити, розвинути її в бажаному напрямку.

В цій праці треба користуватися двома засобами: зверхніми виявами пам"яті й пошани до героїв, і глибшими, внутрішніми. На сходинах і в гутірках з юнацтвом у передзеленосвяточний час виховники повинні подбати про те, щоб Юнацтво СУМ поминками відзначило пам"ять усіх поляглих за волю України, взяло участь у поминальних Богослуженнях, у церквах чи на могилах видатних осіб, відбуло святкові апелі тощо. Одначе при цьому треба вважати, щоб ті відзначування не були звичайними формальностями. Ніяк не можна допускати до того, щоб виховники чи Управи Осередків і Булави Відділів тільки повідомляли Юнацтво, наприклад, таким ствердженням у формі наказу: "Завтра йдемо на панахиду. Щоб мені всі були в одностроях, чуеш, один з другим?" Справа не в панахидах та одностроях.

Іде про те, щоб юнацтво переживало та відчувало ту велику посвяту й жертву, що її склали борці за волю України. Так званий "панахидний" настрій, смуток, незрозумілий для молоді, яка живе теперішністю і повиотою життя, повинен зникнути в днях поминок. Замість нього має панувати тиха, глибока радість серед юнацтва. Воно повинно радіти з того, що її попередники посвятилися для величної ідеї і не шкодували для неї свого життя. Тому й призначені на той час гутірки треба вести з юнацтвом так, щоб постаті видатних людей і героїв України стали йому близькими, прикладом до наслідування, викликали бажання іти їхніми слідами. Не сухі, звичайні описи життя дотичних героїв, а барвисті образи праці, боротьби та самопосвяти наближать їх до молоді.

Одночасно із гутірками треба пов"язувати практичну дію. У передзеленосвяточний час і в днях Зелених Свят юнацтво повинно дати конкретні вияви своєї пошани до героїв. З цією метою виховники повинні подбати про те, щоб сумівська молодь виконала індивідуально чи краще збірно якесь добре діло, влаштувала виставку воєнних пам"яток, чи невелику імпрезу власними силами, підготувала /старше юнацтво/ відповідні доповіді про життя і боротьбу поляглих героїв тощо. В місцевостях, де є поховані видатні особистості, заслужені за життя для українського народу, його культури, науки тощо, молодь СУМ могла б у зеленосвяточний час заопікуватися їхніми могилами, прибрати їх квітами, поправити, якщо зайде потреба, і т.п. Добре теж запросити на сходини когось із колишніх комбатантів, вояків Українських Армій з часів Визвольних Змагань, УПА, ОУН, хто зумів би цікаво й з відповідним підходом до юнацтва розказати свої спогади з боротьби, чи про відомих йому поляглих героїв.

Крім цього, виховники повинні дбати про те, щоб у зеленосвяті чні дні юнацтво добровільно звикало до бодай скромних особистих жертв. Тактовно, без жадного примусу чи наказів, треба старатися так вплинути на юнацтво, щоб воно само зрікалося на той день якоїсь дрібної приємності: кіна, телевізійної передачі, солодощів тощо. Це дуже великий виховний засіб, який зміцнює характер молоді людини.

Література для використання:

"Визначні українські жінки", випуск ГУ СУМА в Нью Йорку ч.24 з 1967 р., ціна 2 дол.

"Визначні постаті визвольної боротьби України", випуск ГУ СУМА в Нью Йорку, ч.25 з 1967 р., ціна 2 дол.

"Матеріали до II і III іспитів Молодшого Юнацтва", випуск ч. 28 і 29, 1970 р. ГУ СУМА - ЦВР СУМ.

НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА ТА ІСТОРИЧНІ РІЧНИЦІ

У праці з юнацтвом дуже важлике значення мають святкування чи лише відмічування наших історичних річниць і національних свят. Вони поглиблюють у молоді почування тісного зв'язку з українською спільнотою, зміцнюють національну гордість. Тому слід приділити більшу увагу відмічуванням світлих моментів з нашого минулого, підкреслюючи наші досягнення та перемоги, а не поразки чи невдачі. Навіть у такій стратегічно-військовій поразці, як бій під Крутами, треба наголошувати перемогу духа над матерією, героїзму над трусливістю, посвяти молоді для батьківщини. Вміло проведена гутірка на цю тему, чи відповідна доповідь зможе затерти епізод поразки, а видвигне те, що пориватиме юнацтво - героїчність і прагнення героїських учинків.

Кожну річницю можна відзначувати по-різному й по-різному з'ясовувати її юнацтву. Виховник повинен пам'ятати, що він не історик, лише формує душі і характери юнацтва. Тож його завдання вибирати те, що в нашій історії найсвітліше, найкраще і наймогутніше, щоб на таких прикладах виховувати нове покоління.

Національні свята дають юнацтву змогу виявити себе в різних напрямках, а виховникам допомагають переконатися про ступінь їх особистого розвитку. Крім зовнішнього ефекту, ці свята мають велике внутрішнє значення, як важливий виховний чинник. Однак не треба забувати, що кожна імпреза, влаштовувана силами юнацтва СУМ, повинна бути розраховувана на успіх. Тоді вона дає виконавцям віру у власні сили, збільшує серед членів Спілки повагу до СУМ і зміцнює сумівську гідність.

Спілка Української Молоді бере участь, як допоміжний чинник, у всіх акціях, імпрезах і святах релігійного та національного характеру загально українського значення або з власної ініціативи, або на пропозицію відповідних громадських комітетів. Ця участь є, з одного боку, вправою в організаційній справності, а з другого - добрим засобом пропаганди сумівської ідеї та з'єднуванням для Спілки прихильників серед українського громадянства.

Відзначування релігійних і національних свят та історичних роковин можна проводити різними способами. Для прикладу наводимо чотири:

1. Кожний рій, або кілька роїв, що їх члени є наближені до себе

віком, влаштовують спільні сходини, на яких виховник, або хтось із старшого юнацтва, чи навіть з-поміж членів роя, виголошує коротку доповідь про мету святкування. Після цього рої виконують заплановану програму;

2. перед молитвою або після неї виховник з'ясовує мету сходин і пояснює учнікам значення даної річниці чи святкування;

3. увесь Відділ Юнацтва СУМ підготовляє для себе чи для цілого Осередку, навіть для ширшого загалу громадянства спеціальну імпрезу;

4. Юнацтво СУМ бере участь у загальній громадській імпрезі не лише, як допоміжний у технічній ділянці чинник, але теж як виконавці частини програми. При цьому обов'язково треба подбати про те, щоб значення тієї імпрези було заздалегідь обговорене на сходинах юнацтва.

У наших вказівках для плануванням праці з юнацтвом СУМ подасмо дещо ширший засяг відзначавання національних свят та історичних річниць, одначе це не зобов'язує виховників, які користуватимуться цими вказівками. Можна і навіть треба відзначувати інші річниці, тут не згадані. При цьому, одначе, треба пам'ятати, що найкраще відмічувати такі сторичні річниці чи свята, які допомагають нам у виховному процесі юнацтва. Річниці, навіть традиційні, що їх деколи вшановує старше громадянство, не завжди корисно впливають на молодь, навпаки, часто відштовхують її від участі в таких імпрезах. Монотонність, щорічне повторювання тих самих програм, годинні промови з підкреслюванням наших поразок, "кривд", невдач, зайва патетичність і кидання фраз утомляють молодих слухачів і замість користи приносять їм нехить до праці старших. Наше ж завдання - виховати юнацтво на добрих синів і дочок України, гордих за свій нарід, свідомих своїх теДерішніх завдань, готових продовжувати працю попередніх поколінь. Треба довести до того, щоб кожний член Юнацтва СУМ із почуттям гордості сміливо заявляв: "Я українець!"

22-ГО СІЧНЯ - СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Життєвою справою українського народу є відновлення і закріплення своєї національної самостійної і соборної держави. Тому й завданням української спільноти поза межами України є всіма силами помагати своєму народові у його визвольній боротьбі. Не може відхилитися від цього обов'язку жодне, навіть наймолодше українське покоління, в тому й

члени Спілки Української Молоді.

Тож, хоч загальна праця над юнацтвом, організованим у рядах СУМ, постійно проходить під кутом виховання його на добрих українських громадян, поглиблення його національної свідомости та державницького думання, одначе сильніше заакцентування важливости громадянських чеснот, зміцнення почуття зв'язку з Україною, її боротьбою і прагненнями жити самостійним життям у власній незалежній державі, треба проводити бодай раз у рік. До цього надається якраз день 22-го січня, як річниця Самостійности України і Соборности її земель. Цей день повинен стати своєрідною перевіркою наших виховних досягнень. Підготовка до відзначавання січневих річниць дасть змогу виховникам переконатися, чи довірене їм опіці юнацтво глибше сприйняло значення щорічного святкування тих річниць, а чи тільки поверховно відзначає їх.

Не можна задовольнятися тільки тим, що юнацтво СУМ, помагаючи старшому громадянству влаштовувати святкові імпрези з нагоди 22-го січня, є звичайно виконавцями технічно-адміністративних завдань, а треба дбати про те, щоб юнацтво відчуло внутрішню потребу допомогти цілому своєму народові, Україні. Тому вся підготовка до січневих роковин повинна проходити під цим гаслом: допомоги Україні в її боротьбі за державність і соборність. Пояснюючи під час сходів і в гутірках чи доповідях значення січневих річниць, виховник повинен постійно звертати увагу на обов'язки і завдання української молоді супроти свого народу. Впарі з теоретичним ознайомленням юнацтва з подіями 22-го січня 1918 і 1919 рр., повинна йти і практична дія.

Якими засобами її виявляти, це залежить насамперед від індивідуальности самого виховника. Для прикладу можна навести бодай деякі: дискусії старшого юнацтва на теми держави, її значення для народу, шляхи до здобуття цієї держави, причини, чому Українська Держава вісімнадцятих років перестала існувати тощо; виконання якогось корисного для української справи діла, як виправлення у чужомовній пресі фальшивих інформацій про Україну, придбання для загальних бібліотек українських політичних видань і т.п.; систематичне ознайомлювання юнацтва з українською проблематикою; влаштовування силами самого юнацтва вечорів для громадянства з читанням творів українських письменників, переслідуваних в СРСР тощо.

Крім гутірок і пояснень для молодшого юнацтва, корисним є теж за-

ставляти його до виявлення власної ініціативи, яка спричинилася б до звеличання святкувань січневих роковин. Тому навіть такі зайняття, як малювання і вирізування молодшим юнацтвом тризубів, українських прапорців, написів з датами 22-го січня тощо, є корисним виховним засобом.

Звичайно більшу святкову імпрезу з нагоди роковин січня влаштовують місцеві суспільно-громадські інституції, організації та установи. Стало звичаєм, що сумівська молодь теж бере участь у підготовці цих імпрез. Цей звичай треба обов'язково зберігати, підтримувати його, навіть вводити, якщо його десь немає.

На жаль, дуже часто участь юнацтва в імпрезах всегромадського характеру обмежується тільки суто технічними завданнями: юнацтво прибирає залю, розставляє стільці, розміщує гостей на призначених місцях тощо. Опісля воно стоїть у переходах, чи на кінці залі, де може свobodно гурорити, або вештається по всіх усядах. Очевидно, що така "участь" не дає йому жодної користі з свята. Тому обов'язково треба дбати про те, щоб юнацтво, яке допомагає перед імпрезою, під час її виконання мало забезпечені, і то одні з перших, місця, де б воно спокійно могло стежити за ходом програми.

Одначе не можна задовольнятися цією пасивною ролю юнацтва в загальних імпрезах. Особливо ті Осередки чи Відділи, які мають самодіяльні мистецькі гуртки, повинні обов'язково дати свій вклад до програми. Цього треба рішуче домагатися від аранжерів свята. Участь у виконанні програми підвищує почуття собівартості в юнацтва, примушує його поважно ставитися до своїх завдань, еднає його з старшими.

Очевидно, що виховник повинен постійно цікавитися тим, як проходить підготовка до виступів юнацтва. Під час самої імпрези відповідальні за Осередок чи Відділ особи мусять бути в контактi з виконавцями юнацьких точок програми для евентуальної допомоги чи поради для них.

Січневі роковини належать до більших національних свят, тому в нашому календаріку вони зазначені великими літерами. Їх не можна відзначувати звичайними сходами, звичайною гутіркою чи принагідною доповіддю. Це свято вимагає окремої імпрези з участю і виконанням усього юнацтва.

Література для використання:

Велика Історія України, видання Івана Тиктора.

Програма літніх таборів для старшого юнацтва. Вид. ЦВРади СУМ Нью Йорк, 1967 р., ціна 2 дол.

Роковини Крут - це вже традиційне свято юнацтва на протязі минулих сорока років. Не даром велика українська патріотка, письменниця Людмила Старицька-Черняхівська вішувала 19-го березня 1918 року, під час похорону тлінних останків славних крутянських героїв, кажучи: "Для нас ця могила лишиться полум'ям віри, вона дала нам незабутнє минуле. Це буде друга свята могила над Дніпром... Цей день стане днем усієї молоді України. Від року до року сюди будуть приходити, тут будуть молитися, тут будуть складати братерську присягу ті, що матимуть переступити поріг життя. І коли життя зітре з пам'яті сучасних ці дорогі обличчя наших братів, коли прийдуть нові люди,.. вони пам'ятатимуть, що тут лежать ті, які віддали все, що мали - молодість, щастя і життя за волю України..."

Не тільки час затер у пам'яті сучасників обличчя Крутянців, але й не залишилася їхня могила - більшовики зрівняли її з землею, викопавши кості героїв. А все таки вона стала символом того, що найкраще і найшляхетніше в молоді. В тридцятих роках нашого століття студентська молодь у Львові відновила традицію відзначування роковин бою під Крутами, як один із найбільших виховних засобів. На прикладі борців з-під Крут виховувалися цілі покоління, з яких вийшли славні борці ОУН й УПА. Покидаючи рідну землю, тодішня українська молодь, яка після другої світової війни мусіла опинитися на чужині, привезла з собою традицію відзначування Крутянської річниці. На жаль, не в усіх клітинах Спілки Української Молоді використовується цю традицію як слід, не завжди вона стає головним засобом і помічником у виховній праці з юнацтвом СУМ.

Переважно день 29-го січня, як звичайний робітний будень, вшановується тільки пересуненими на інший час сходами, нецікавими доповідями й гутітками. З прикрістю доводиться ствердити, що багато членів юнацтва СУМ ще не знають ваги жертви й посвяти Крутянських героїв, крім того, що "триста юнаків-студентів погинули під Крутами". Про це вони говорять так спокійно і без хвилювання, як про поточні події і смерть тисяч людей у далекому В'єтнамі. Розуміється, що цей стан треба приписати таки нам самим - як байдужості юнацтва, так і шабляновості присвячених Крутянській річниці сходин чи святкувань.

А тим часом річниця бою під Крутами - це могутній засіб у нашій виховній праці з молоддю. Тільки ним не можна користуватися якбуд-

у самий день річниці. Цей засіб треба використовувати постійно, дбайливо підготовляючись, щоб якнайкраще його пристосувати методично та досягнути виховну мету.

Треба пам'ятати, що українська молодь у країнах нашого поселення є увесь час наражена й загрожена з боку різних шкідливих для неї впливів матеріалізму, гуляйпільства, самолюбства та демо-лібералізму. Цим впливам можна протиставитися тільки постійною і впертою працею над вихованням юнацтва, формуючи його характери в дусі ідейности, посвяти та героїзму. Щоденна праця над тим, щоб юнацтво - старше і молодше - звикало до якоїнебудь добровільної посвяти, дасть пізніше бажані наслідки. Очевидно, що негайне привернення звичаю, коли українська молодь постила в день 29-го січня і заощаджені тим способом гроші складала на національні цілі, - ще надто важка справа, хоч дуже доцільно її реалізувати. Може вдалішою у перших початках буде спроба заохочувати юнацтво, щоб воно в річницю бою і посвяти під Крутами зважилося на особисті "жертви", зрікаючись на той день того, що для кожного індивідуально справляє приємність: солодошів, оглядання телевізійної передачі, кінофільму, спортових змагань, якоїсь гри і т.п. Така добровільна вправа у витриманні постанови матиме з виховного боку дуже велике значення. При цьому виховник повинен перший дати юнацтву приклад і обіцяти, що він, наприклад, у роковини героїчного змагу під Крутами стримується від такої і такої особистої приємности. Юнацтво повинно обіцяти перед друзями, що дотримає своєї постанови. Тоді конечною буде перевірка. Одначе юнацтву треба вірити на слово, хіба що виявиться чиєсь крутіїство або слабовільність.

Гутірки й доповіді під час сходин юнацтва повинні з'ясовувати події, які відбулися перед і під час бою під Крутами, але не це є суттю і завданням для виховника. Виховник повинен на життєвих прикладах, зрозумілих і достосованих до віку та духового розвитку юнацтва, яке звичайно мислить категоріями практичности й доцільности, а не мрійництва, пояснити своїм вихованцям значення жертви, посвяти, ідейности, героїзму взагалі, а українського зокрема.

Таємниця успіху лежить у тому, чи даний виховник знайде ключ до серця і душі вихованців, чи зуміє захопити їх візією величного й героїчного. Бо і теперішня молодь потрапить захоплюватися тим, що гарне, велике, ідеальне, дарма, що живе серед оточення, яке майже виключно наставлене на прагматизм - корисність. Одначе треба постійно і послідовно вказувати юнацтву на духові вартості й велич ідеї.

Посвята для інших, для свого народу, для України — ось головна мета відзначування Крутянської річниці. Все інше є помічними засобами. Передсвяточні сходи доцільно відбувати більшими гуртами, цілими ро-ями і заздалегідь підготовляти їх до святкових апелів. Ці апелі добре влаштовувати з іншими організаціями української молоді, але не за ціну ідейного змісту доповідей та характеру цілого свята. Провідною думкою свята повинно бути: "Українська молодь готова скласти для України і свого народу найбільші жертви!"

До спільних апелів юнацтво СУМ повинно бути бездоганно підготоване, щоб воно могло належно запрезентуватися перед іншими своєю поведінкою, виглядом та організаційною справністю. При цьому не треба забувати, що крім участі у поминальних Богослуженнях за душі поляглих героїв, юнацтво повинно організовано приступити до св. Сповіді і Причастя в наміренні українського народу.

Плани підготовки до відзначення Крутянської річниці слід обговорити наперед із старшим юнацтвом на сходах роїв, щоб дати йому можливість виявити себе творчо та використати всяку добру думку й ініціативу.

Література для використання:

Велика Історія України.

"Крути", видання ЦВРади СУМ, Брюссель-Нью Йорк 1968 р. ч. 4, оформлення національних свят. Матеріали до 50-річчя бою під Крутами. Ціна 2 дол.

Семен Збаразький: "Крути". В-во "Шлях Молоді", Мюнхен-Нью Йорк.

12-ГО ЛЮТОГО - ВШАНУВАННЯ ПАМ"ЯТІ ОЛЬГИ БАСАРАБ

Річниця смерті Ольги Басараб, члена Української Військової Організації - УВО, яка загинула замучена польською поліцією вніч з 12-го на 13-го лютого 1924 року, є немов продовженням Крутянської річниці - великої жертвенности для Батьківщини. Тому й відзначавання цієї річниці повинно проходити з метою поглиблення серед юнацтва ідейности й посвяти. Засобами для цього можуть бути звичайні та святочні сходи, гутірки й доповіді виховників чи старшого юнацтва. Величніше треба відзначити світлу пам"ять Героїні, якщо її ім"я носить якась клітина Спілки Української Молоді.

Окремі сходи треба присвятити для докладного ознайомлення юнацтва з постаттю сл. пам. Ольги Басараб, її працею і великою жертвою та перевірити, що юнацтво знає про неї і як воно ставиться до проблеми жертви для ідеї. Тому доцільним є дбати про те, щоб старші юнаки і юначки самостійно опрацьовували доповіді чи гутірки для сходин роя, Відділу чи Осередку. Це дозволить виховникові орієнтуватися, як юнацтво сприймає і відчуває поняття героїчности, самопосвяти для великої ідеї, жертви життя для Батьківщини.

Описуючи юнацтву постать Ольги Басараб, треба старатися уникати занадто драстичного зображування мук, що їх вона зазнала, бо молодь не любить цього, через те й не може збагнути як слід величини жертви.

Завданням виховника є розбудити в душах юнацтва бажання наслідувати героїв, їхніх учинків і посвяти. Із старшим юнацтвом варто проводити дискусії про доцільність жертви й самопосвяти, про перевагу духового життя над матеріяльними користями тощо. При цьому виховник повинен тільки ініціювати таку дискусію, а юнацтво має само її перевести, свобідно виявляючи свої думки і погляди.

Святкові сходи треба перевести на підставі заздалегідь підготованої програми, в якій може бути святкове слово, відповідна декларація, патріотичні пісні тощо. Характер таких сходин повинен бути справді поважний, святковий і залишити серед юнацтва тривкіший настрій. З цією метою юнацтво, головно старше, повинно само укладати програму сходин і виконувати її. З виховного боку це добрий засіб, бо накладає на юнацтво певні обов"язки та підносить і зміцнює почуття власної вартости.

Під час таких сходин не вільно ладнати жодних організаційних чи

поточних справ, поки не закінчиться святкова частина.

Організаційна клітина СУМ, яка носить славне ім'я Ольги Басараб, повинна особливо плекати культ героїні. Практичним виховним засобом може бути збирання юнацтвом матеріалів до життя, праці й загину великої революціонерки, створення "Кутка Ольги Басараб" у домівці СУМ, придбання альбому з фотосвітлинами і т.п. В цій праці повинні першими бути юначки.

Література для використання:

"Визначні українські жінки", випуск ч. 24

"Визначні постаті визвольної боротьби України", випуск ч. 25.

Обидва видання можна набути в ГУправі СУМА, Нью Йорк, по 2 дол. за примірник.

"Жіночий Світ", Вінніпег, р-к XV, ч. 2/170 за лютий 1964 р.

25-ГО ЛЮТОГО -- ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Ця річниця знову продовжує тему героїчного сприймання життя, боротьби і жертви в ім'я великої ідеї, подібно, як дві попередні - Крутянського бою і смерті Ольги Басараб. Річниця народження поетки та відзначення її пам'яті дає нагоду ґрунтовніше й докладніше з'ясувати юнацтву значення ідейності, жертвенності й праці для рідного народу, для Батьківщини. Вміло поєднуючи елементи ідейної наснаги, героїчного чину й безкорисливої любови до рідної землі та народу, виховник зможе наблизити юнацтво до виховного сумівського ідеалу. Творчість Лесі Українки дає багатий матеріал для численних гутірок, сходин, доповідей на ці теми, а недалека сота річниця з дня народження нашої національної пророчиці /25-го лютого 1971 року/ дозволяє на основнішу підготовку.

Не зважаючи на те, що кожного року відмічується день народження Лесі Українки і з цього приводу юнацтво відбуває сходини чи веде гутірки, його знання про поетку і значення її творів є ще не досить вистачальне. Тож обов'язком виховників є подбати про те, щоб постать Лесі Українки яскравіше виступила перед юнацтвом, а її твори щоб збуджували в ньому бажання "великого визволення", відвагу, жертвенність і жадобу чину.

На протязі часу, що ділить нас від сотої річниці, треба основніше попрацювати над тим, щоб юнацтво взяло собі за зразок для свого життя і праці поетку, яка залишила для нас ідеал героїчного життя, бажання здійснити свою мрію, свою правду за всяку ціну. Засобами для цього можуть стати: основніше ознайомлення юнацтва з життєписом і творами Лесі Українки, виучування на пам'ять її віршів, гутірки й доповіді не тільки виховників чи членів старшого юнацтва, а й спеціально запрошених доповідачів, літературознавців і педагогів. Можна б, у порозумінні з дирекцією школи українознавства, роздати старшому юнацтву теми до опрацювання, чи влаштувати конкурси знання творчости Лесі Українки, читання її віршів, деклямацій і т.п. Одночасно треба переводити практичні справи й дискусії на теми, що їх заторкує поетка в своїх творах. У цих творах виховник знайде все те, чого він шукає у своїй праці для формування характерів юнацтва.

Молодше юнацтво можна захопити Лесиними віршами для дітей, барвистими розповідями епізодів з її життя, прикладами її великої любови до всього, що рідне, широкого співжиття з братом Михайлом, витривало-

сти та невгнутости в хвилинах особистих прикрощів і довголітньої хвороби. Все це треба подавати молодшому юнацтву приступним способом, розповідною формою, щоб, не перетомлюючи його, досягнути бажаних успіхів. При цьому треба постійно пам'ятати, що дуже часто юнацтво з рядів СУМ нарікає на те, що, мовляв, "у нас найбільше треба вчитися про Шевченка, Франка і Лесю Українку". Це доказ, що дотеперішній спосіб і методи подавання юнацтву матеріалів про цих велетнів української культури були не досить відповідні чи не пристосовані до рівня мислення і відчування юнацтва. Розповідь тієї самої казочки кожного вечора вдовольняє тільки дітей дошкільного віку. Для молоді, яка вже є в лавах СУМ, треба постійно піднаходити нові методи і нові способи передачі виховного матеріалу, щоб вона з зацікавленням сприймала його. Тому головним завданням виховників є знаходити ці способи.

Не постійне виучування дат життєписів і назв творів в даних письменників, а зображування їх, як живих, повнокровних людей, близьких нам і після сотні років, розкриття їхніх творчих задумів і характерів, стремління та посвяти - це повинно бути в основі нашої виховної праці.

Література для використання:

"Визначні українські жінки", випуск ч. 24, ГУправа СУМА, Нью Йорк 1967, ціна 2 дол.

Леся Українка: Твори /повне видання/.

5-ГО БЕРЕЗНЯ - ВШАНУВАННЯ ГОЛОВНОГО КОМАНДИРА

УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

РОМАНА ШУХЕВИЧА - ТАРАСА ЧУПРИНКИ

Звичайно славну пам"ять генерала-хорунжого Романа Шухевича - Тараса Чупринки, Головного Командира Української Повстанської Армії, Голови Проводу Організації Українських Націоналістів в Україні та Генерального Секретаря, себто прем"єра міністрів підпільного Уряду України в час другої світової війни - Української Головної Визвольної Ради, який загинув смертю героя 5-го березня 1950 року в Білогорщі в бою з московськими окупантами, вшановуємо під час Зелених Свят, у День Героїв. Одначе всі організаційні клітини СУМ повинні віддати пошану поляглому героєві в самий день його загибуні бодай святковими сходинами чи святковим апелем. А тому, що цього 1970 року сповнилося двадцятиріччя з дня його смерті, дата 5-го березня зобов"язує нас до величнішого відзначування славної пам"яті Генерала на протязі цілого року. Себто, більшу імпрезу для відзначення річниці можна провести в догідний для даної організаційної клітини СУМ час на протязі року аж до кінця грудня.

І знову пригадка: метою імпрези, святкового апелю чи сходин не може бути тільки формальне відзначення річниці, але виховний момент.

Постать сл. пам. Романа Шухевича, його життя, боротьба і геройська смерть дають великий матеріал, який може захопити юнацтво й спонукати його до наслідування. Спогади про генерала, друковані в теперішній українській пресі, зображують нам його, як зразок юнака, з усіма найкращими прикметами. Життерадісний і веселий, а при тому серйозний у поважних справах і праці, спортсмен і музикант та добрий співак, прекрасний військовик і невтомний мандрівник, сміливий аж до посвяти, ніжний і водночас суворий до самого себе та прекрасний друг для інших - ось кілька лише прикмет пізнішого Головного Командира УПА. Виховник, який зуміє захопити своїх вихованців постаттю сл. пам. Романа Шухевича, як людини, революціонера-бойовика, військовика-стратега та державного мужа, може бути певним, що його праця наблизить сумівську молодь до виховного ідеалу Спілки Української Молоді.

Тому при плануванні програми сходин, апелів та імпрез для відзначення річниці геройської смерті Романа Шухевича треба брати до уваги ці виховні моменти.

У практичній дії треба заохотити юнацтво, щоб воно причинилося до

збирання матеріалів про Головного Командира УПА. Не один юнак має батька, який був в УПА чи, може, й працював разом із Романом Шухевичем, знав його особисто або чув про нього. Отож завданням таких юнаків і юначок було б списати розповіді батька, інших рідних і передати ті спогади до Святкового комітету для відзначення 20-річчя смерті Романа Шухевича в Нью Йорку; інші з-поміж юнацтва могли б зайнятися розшуками фотосвітлини, газетних вирізків чи книжкових видань, що стосуються до життя і боротьби Командира. Добра заохота і приклад виховника можуть принести в цьому напрямі успіхи.

Література для використання:

"Визначні постаті визвольної боротьби України", вид. ГУ СУМА, випуск ч. 25 з 1967 р., ціна 2 дол.

Богдан Кравців: Людина і вояк". Видання ООЧСУ, Нью Йорк, 1952 р.

Володимир Янів: "Шухевич-Чупринка - людина і символ". Вид. "Молоде Життя", Мюнхен 1950 р., стор. 16.

Р. Єндик: "Молодість Командира Безсмертних", журнал "Авангард", р-к XIII, ч. 1/51 за 1959 р.

Бібліотека Українського Підпільника: "Генерал Роман Шухевич". /Дві доповіді: проф. Ст. Шаха й д-ра Г. Васюковича/. Вид. ЗЧ ОУН, Мюнхен 1966 р.

9-ГО І 10-ГО БЕРЕЗНЯ - ДНІ ШЕВЧЕНКА

Дата народження і смерті Тараса Шевченка - 9-го березня 1814 року та 10-го березня 1861 року - це великі річниці, які пригадують нам історичну подію національного відродження України через великого Пророка в часи найбільшого пригноблення і поневолення нашої Батьківщини. Одночасно це й свято української культури, якої найбільшим представником є якраз Шевченко. Тому відзначення цих річниць мусить бути якнайвещичніше, дарма, що воно повторюється кожного року. З-поміж усіх національно-історичних свят Шевченківські річниці займають перше місце й зобов'язують усіх українців у всьому світі. Спілка Української Молоді пильно дбає про те, щоб ці річниці юнацтво, організоване в її рядах, відзначало з найбільшим пієтизмом і любов'ю та зміцнювало свою любов до всього, що рідне, що українське.

Підготовку до відзначування Шевченкових днів треба вести заздалегідь, принаймні на протязі двох місяців - лютого і березня, а метою наблизити юнацтво духово до великого поета, щоб він, його ідеї та твори стали для молоді необхідністю. Для досягнення цього є велика кількість засобів, що їх нам дає постать Шевченка і його творчість. Виховник, який добре знає своїх вихованців у рої, Відділі чи Осередку, їхні прикмети та зацікавлення, зможе підібрати такий виховний матеріал, який захопить усіх.

Шевченко, як пророк і співець України, як мистець-маляр, як науковець у різних галузях знання - ось кілька прикладів для гутірок і доповідей юнацтву з різними зацікавленнями, як теж і для практичних зайнять. Відповідна заохота з боку виховника скерує запал та ініціативу тих з-поміж юнацтва, які люблять малювати чи цікавляться мистецтвом, до влаштування збірки фотосвітлин чи копій Шевченкових малярських творів; інші можуть скласти збірку його мальованих портретів чи фотографій з останніх років поетового життя; ще інші подбають про те, щоб ґрунтовніше зібрати дані, яке було знання у Шевченка, чим він займався та що вивчав самотужки і під час перебування в різних європейських містах: Варшаві й Вільні, як козачок в Енгельгардта, в Петербурзі, як учень-маляр, згодом як вільна людина, студент Академії Мистецтв, під час експедиції до Аральського моря, як засланий у солдати, тощо.

Дехто з юнацтва може опрацювати матеріал про те, в яких місцевостях України й поза нею Шевченко перебував, які твори там написав чи

намалював і т.п. Додана до праці мапа із зазначенням тих місцевостей зможє завершити цінний причинок до шевченкознавства серед юнацтва.

Для старших юначок доброю темою буде власне опрацювання питання жінок у житті Шевченка і його творах.

Це кілька прикладів, як заохочувати юнацтво до ґрунтовнішого ознайомлення з Шевченком і розбуджування в нього зацікавлення. Виучування тільки життєпису чи віршів на пам"ять томить своєю шаблоновою істотою і повторюванням. А завдання опрацювати щось нове, досі невідоме заставляє глибше простудіювати творчість Шевченка та матеріали про нього. Безперечно, що не все юнацтво зможє це робити, але знайдуться одиниці, які захопляться такою працею. При тому виховник повинен підтримувати перший запал в охочих і допомагати їм порадами, підшукуванням потрібної літератури, вказівками і т.п. Завдання велике і дуже серйозне навіть для виховника, який сам у першу чергу мусть добре знати матеріал, що його поручатиме своїм вихованцям. Одначе, здається, це одна з кращих метод досягнути мети - спонукати юнацтво до того, щоб воно радо і з запалом пізнавало Шевченка.

Конкурси-змагання у деклямаціях уривків Шевченкової поезії, у виконанні музичних творів - гармонізацій і мелодій різних композиторів до слів Шевченка, у рисуванні чи малюванні юнацтвом довільних образів-ілюстрацій до віршів поета, в моделюванні хатини, де Шевченко жив дитиною, його могили, церков чи будівель на підставі його малюнків - усе це може дати зайняття для всього майже юнацтва у самодіяльних гуртках.

Для сумівського доросту, тих найменших, які щойно пробують стати сумівцями, треба підбирати легші практичні вправи, як збирання поштових марок із портретами Шевченка, рисування чи малювання якоїсь сценки після прочитання їм віршика з "Кобзаря", вирізування орнаментів власного помислу на рамці до портрету поета, роблення прикрас до сумівської домівки і т.п. Юні подруги зможуть вишити рушник, щоб прибрати портрет Шевченка, зробити виставку книжок, портретів та інших матеріалів про Шевченка, яка повинна тривати протягом цілого березня в домівці роя.

Ці вказівки не є вичерпними й обов"язковими, а тільки спробами дати виховникам ідею, як використати Шевченкові роковини для осягнення виховної мети.

Святкові сходи та імпрези, участь юнацтва у виконуванні програми всегромадського відзначування Шевченкових днів - це дальші засоби

у виховному процесі та використанні Шевченківських роковин. Міцніші Осередки і Відділи СУМ у таких місцевостях, де є відповідні сили, повинні влаштовувати вечори, присвячені Шевченкові, семінари тощо, але завжди силами самого юнацтва - старшого й того, що вже підготовляється до третього іспиту Молодшого Юнацтва. Основною метою усіх цих засобів повинно бути намагання залучити до кращого пізнання характеру і творчості нашого Генія все, без винятку, юнацтво. Не повинно бути ні одного члена нашої Спільки, який у Шевченкові дні не здобув би більшого знання чи не зробив би чогось для вшанування поета. При цьому треба вистерігатися звичних уже засобів, сухих і безбарвних гутірок чи доповідей, які своїм змістом чи подачею не вносять нічого нового, ні цікавого, бо це відштовхує юнацтво і робить його байдужим.

Література для використання:

Тарас Шевченко: Твори. /Повне видання із "Щоденником" поета/.
Павло Зайцев: "Життя Тараса Шевченка". Вид. 1955 р., ціна 5 д.

15-ГО БЕРЕЗНЯ - ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ
КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Річниця проголошення самостійності Карпатської України в день 15-го березня 1939 року є нагодою до зміцнення в юнацтва почуття національної свідомості, гордості на приналежність до української нації та глибшого зрозуміння, яке значення має власна держава і боротьба за неї. В ході історичних подій ця річниця є немов продовженням 22-го січня 1918 року та предтекою 30-го червня 1941 року. Тож відповідна програма сходи, гутірок і доповідей може бути доброю перевіркою, чи юнацтво засвоїло собі потрібне знання про ті події і чи його ідейність, бажання праці й боротьби та посвяти для України вкорінилася в їхніх душах. Якщо в даній місцевості старше громадянство відзначає річницю проголошення самостійності Карпатської України більшою імпрезою - концертом чи академією, все юнацтво повинно взяти в ній участь, як виконавці програми і слухачі,

У доповідях коротко, але барвисто і ядерно треба зобразити юнацтву події 1938-39 рр., політичне тло, на якому вони розвивалися, і підкреслити такі головні моменти: однодушність частини українського народу за Карпатами творити свою власну державу, як угольний камінь для здобуття волі цілому народові й Україні; невгнутість представників Карпатської України перед домаганнями ворогів; постава таких мужів-державників, як Президент о. Августин Волошин і члени Уряду та командири "Карпатської Січі"; ідейність і посвята української молоді Карпатської України з допомогою членів ОУН обороняти свою державу навіть ціною власного життя.

Наголос, покладений якраз на ці моменти, не викличе серед юнацтва пригнічення з причини мілітарної поразки та втрати самостійності, навпаки, зможе захопити молодь героїкою і високою ідейністю.

Вікова історія Срібної Землі, її краса і шляхетність людей, боротьба проти численних окупантів і поневолювачів, звичаї та обичаї, пісні - все це, за спонукою доброго виховника, який зуміє заохотити юнацтво до більшого вивчення та зглиблення поданих тем, буде практичним успіхом у виховній справі.

Література для використання:

Велика Історія України, вид. І. Тиктора.

Журнал "Екран", Чикаго, ЗСА, р-к V, чч. 19-20 та ін. з 1965.

29-ГО КВІТНЯ - СВЯТО МОРЯ

Не зважаючи на те, що Чорне море обмиває південні береги України і що багатство великих, повноводих рік нашої Батьківщини заохочує до плавби й водних мандрів, українська молодь не завжди мала в собі поклику крови далеких предків - сміливих княжих дружинників і завзятих козарлюг, які пускалися на своїх човнах на бурхливе море. Не має цього поклику й теперішня молодь, в тому й юнацтво СУМ. Хоч живе воно переважно по містах, але немов доказує, що ми не є мореплавцями, а радше "людьми землі і поля".

"Свято Моря", що припадає на день 29-го квітня, у річницю піднесення українських прапорів на чорноморській флотії в 1918 році, повинно спричинитися до того, щоб юнацтво більше цікавилось цими справами. Програма сходин, присвячених роковинам 29-го квітня, повинна дати юнацтву знання про Чорне море, його значення для України, історію морських виправ і походів, перехід чорноморської флотії на власність Української Держави 1918-тих років і т.п. Гутірки можна поділити за історичними добами, наприклад, княжі часи, козацькі та часи існування Української Народньої Республіки.

Доцільно, щоб деякі доповіді чи гутірки провели члени старшого юнацтва, що буде практичною справою і виявить глибину зацікавлення молоді цими темами. Для молодшого юнацтва, як під час сходин, так і на зайняттях самодіяльних гуртків, присмним завданням буде рисувати і малювати кораблі, вирізувати їх з паперу й прикрашувати прапорами та відзнаками української флотії; члени гуртків самодіяльності можуть зайнятися моделюванням кораблів з історичними назвами. Опісля з тих моделів влаштувати виставку під час "Місяця Юного Сумівця".

Література для використання:

- М. Сосновський: "За українське море", журнал "Голос Молоді", вид. КУ СУМ у Великобританії, р-к III, ч. 4/13, квітень 1951.
- В. Трембіцький: "Україна та її море", журнал "Крила", Нью Йорк, р-к II ч. 3/7 з 1953.
- В. Січинський: Українська флотія, "Крила" ч. 4 з 1953 р. Журнал "Мій приятель", Вінніпег, ч. 4, квітень 1953 р.

25-ГО ТРАВНЯ - СВЯТО ГЕРОІВ

Серед українців, які поселилися в країнах вільного світу, продовжується гарний традиційний звичай вшанувати під час Зелених Свят або в котрись неділю травня світлу пам"ять тих, що загинули в боях із ворогами України за її волю. День цього вшанування названо днем, святом Героїв, згадуючи насамперед тих, що в різні часи нашої найновішої історії очолювали визвольну боротьбу українського народу. Ними є:

Симон Петлюра - Головний Отаман Збройних Сил України й одночасно Голова Української Держави, який згинув 25-го травня 1926 року в Парижі, застрелений московським агентом Шварцбартом;

Євген Коновалець - творець і командир Корпусу Січових Стрільців у 1918-19 рр., Голова Начальної Команди Української Військової Організації, згодом Голова Проводу Українських Націоналістів, розірваний бомбою, що її підкинув йому 23-го травня 1938 року в голландському місті Роттердамі московський агент;

Степан Бандера - Голова Проводу Організації Українських Націоналістів, отруєний пострілом з газового пістоля, що його віддав до нього московський агент Сташинський 15-го жовтня 1959 року в Мюнхені;

Роман Шухевич - Головний Командир Української Повстанської Армії /генерал-хорунжий Тарас Чупринка/, Голова Проводу Організації Українських Націоналістів в Україні /Тур/ та Генеральний Секретар Української Головної Визвольної Ради /Р. Лозовський/.

В Америці Свято Героїв кожного року влаштовують управи Організації Визвольного Фронту на сумівській оселі в Елленвіл і в тому святі бере участь юнацтво СУМА, відбуваючи свій Злет, щоб скласти пошану усім поляглим за волю України під пам"ятниками згаданих чотирьох Героїв. Ті пам"ятники зробив колишній вояк УПА, мистець-різьбар Михайло Черешньовський з Нью Йорку.

День Героїв обов"язково повинні відзначувати всі члени Спілки Української Молоді в усіх країнах своєї поселення. При тому треба намагатися, щоб ті святкування проходили одночасно в один і той самий день травня, бо це створить духову пов"язаність всієї української молоді.

Про мету влаштовування Свята Героїв, виховні засоби та значення сказано вже в цьому розділі при нагоді роковин Крутянського бою, Ольги Басараб, Романа Шухевича й ін. Ще раз підкреслюємо, що голов-

ною метою відзначування світлої пам'яті тих, що лягли за волю України, є виховні моменти - формування характерів юнацтва СУМ, плекання серед нього ідеалістичних почувань, бажання жити та працювати для України, а в потребі не вагатися віддати за неї своє життя.

Пригадка для юнацтва нашої Спілки в Америці: Свято Героїв - це теж день Злету, тому обов'язком виховників є подбати про те, щоб юнацтво було відповідно підготоване до цього й взяло у Злеті масову участь.

Література для використання:

"Визначні постаті визвольної боротьби України", випуск ГУ СУМА ч. 25 з 1967 р.

Симон Петлюра: "Статті, листи, документи". В-во УВАН, Нью Йорк 1956 р. /Важливий розділ: "Матеріяли редакції"/.

О. Олесь - О. Кандиба: "Євген Коновалець". В-во "Український Патріот", на чужині 1948 р.

"Московські вбивці Бандери перед судом", збірка матеріалів. В-во в Мюнхені 1965 р., ціна 12 дол.

Петро Мірчук: "Степан Бандера - символ революційної безкомпромісовости", вид. ООЧСУ-ЛВУ, Нью Йорк - Торонто 1961 р.

Видання про Романа Шухевича подані на сторінці цього підручника.

30-ГО ЧЕРВНЯ - ВІДНОВЛЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Як і під час відзначавання таких світлих річниць, як 22-го січня 1918 р. - проголошення IV Універсалом самостійности й незалежности Української Народньої Республіки, 15-го березня 1939 р. - проголошення самостійности Карпатської України, так і в річницю 30-го червня 1941 р. - проголошення заходами ОУН, очоленої Степаном Бандерою, відновлення української державности на звільнених від московських окупантів західніх землях України - виховною метою повинно бути поглиблення серед юнацтва СУМ почуття приналежности до українського народу, бажання допомогти йому в його визвольній боротьбі за державність і соборність, зміцнення ідейности та жертвенности, прищиплювання державницького мислення.

Засобами для цього є гутірки та сходини юнацтва, на яких виховники повинні основніше ознайомлювати своїх вихованців із ходом політичних подій у сорокових роках нашого століття, змістом Акту проголошення віднови державности і т.п. Дальшими засобами є: участь юнацтва в загально громадській імпрезі, влаштованій з нагоди річниці 30-го червня, і виконання юнацтвом бодай частини святкової програми; святкові сходини та святкові апелі. В місцевостях, де немає таких громадських організацій чи товариств, які б улаштовували більші імпрези на пошану цієї річниці, юнацтво СУМ повинно відмічувати її на сходинах роїв, а ще краще - на спільних сходинах Кушів чи Куренів, святковим апелем. У програму цього апелю повинна входити коротка, але добре підготована доповідь старшого юнака чи юначки, або когось із дружинників.

Література для використання:

Петро Мірчук: "Акт відновлення Української Державности 30: червня 1941 р." Вид. ООЧСУ, Нью Йорк, 1952.

15-ГО СЕРПНЯ - ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ФРАНКА

Звичайно вшановується Івана Франка - цього другого після Шевченка велетня української культури, у травні /помер 28-го травня 1916 р. у Львові/, одначе, доцільніше відзначувати його пам"ять у річницю з дня народження - 15-го серпня 1856 року. Взагалі виховник повинен старатися, щоб уникати, як лише можливо, підкреслювання сумних хвилин, дат наших невдач чи програних боїв і т.п., натомість наголошувати світлі й величні моменти.

Метою вшановування Івана Франка повинно бути, як і в річниці Т. Шевченка й Лесі Українки, основніше обзнайомлювання юнацтва СУМ із українською культурою, духовими надбаннями українського народу та непроминальними вартостями людського духу.

Життя і творчість Івана Франка допомагають виховникові не лише поширити знання юнацтва у ділянці українознавства, а й плекати серед нього високі прикмети характеру, збуджувати шляхетні почування, зміцнювати вроджені притаманності й прагнення. Іван Франко, як, може, ні один письменник перед чи після нього на західніх землях України, дає найвищі приклади великої посвяти й праці для народу та Батьківщини. Тому й змістом гутірок, доповідей чи розмов із юнацтвом повинно бути не механічне переповідання життєписних дат і назв безчисленних літературних і наукових праць Івана Франка, а розкриття духових скарбів, високого прикладу до наслідування.

Із старшим юнацтвом СУМ треба дещо основніше переробляти деякі твори Франка, вияснюючи їхню суть. Це можна б робити на відповідних семінарах, спільних читаннях та обговорюваннях якогось твору, наприклад, "Мойсей", змагань у кількості прочитаних творів письменника. Очевидно, що все це можна перевести на протязі довшого часу, а не обмежитися одними сходами чи доповіддю у день відзначування річниці.

Для молодшого юнацтва приманливими будуть казки Івана Франка "Коли ще звірі говорили", "Лис Микита" чи "Абу Касимові капці", одначе читання чи переповідання цих творів не може бути тільки розвагою. Виховник повинен пояснити глибшу моральну суть, науку, що ховається в творі.

Рисування чи малювання ілюстрацій до цих творів буде для молодшого юнацтва практичною заправою у присвоєнні знання про Франка, як теж заохотою до праці. При цьому треба пам"ятати, щоб юнацтву, як

старшому, так і молодшому, зображувати "нового", "іншого" Івана Франка, ніж це водилося досі. Це означає, що виховник повинен завдати собі труда й змальовувати письменника не схематично - життєпис, дати, назви творів, і постійно повторювані ті самі сухі описи, - але завжди в новому насвітленні, з підкреслюванням невідомих і цікавих для юнацтва моментів, рис характеру, подій із життя Франка та його заслуг для українського народу. Тоді Іван Франко буде приманливий, а не "втомлюючий" для юнацтва.

Література для використання:

Іван Франко: Твори, повне видання.

Анна Франко-Ключко: "Іван Франко і його родина", спомини
В-во Ліги Визволення України, Торонто 1956 р., ціна 1.50 дол.

14-ГО ЖОВТНЯ - ПОКРОВ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ,
ОПІКУНКИ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА - СВЯТО УПА

Починаючи від найдавніших, ще княжих часів, серед українського народу була велика любов і пошана до Матері Божої. Князь Ярослав Мудрий віддав під Її святую опіку цілу свою державу і з того часу Пречиста Діва Марія є Царицею України. Згодом українське лицарство на Запоріжжі призначило день 14-го жовтня днем пошани Матері Божої, як Опікунки Січі. Того ж дня козацька церква св. Покрову пишалася золотими й срібними прикрасами та восковими свічами, а запорожці щиро молилися, благаючи Матір Божу, щоб Вона покривала їх Своїм омофором і рятувала від усякого лиха й напастей у житті й боротьбі. /Омофор - це дорогі єпископські шати, уживані під час св. Літургії, по українському вони звуться покров. З цього й пішла назва святий Покров, чи, як загально кажуть, свята Покрова, розуміючи під цим і саму Богородицю/.

У наші часи день 14-го жовтня став святом Української Повстанської Армії - УПА. На пропозицію Головного Командування УПА, що його очолював Головний Командир генерал-хорунжий Роман Шухевич, підпільний Уряд України - Українська Головна Визвольна Рада установила день св. Покрову днем усіх українських Збройних Сил. Це сталося 14-го жовтня 1942 року. З того часу кожного року відзначаємо це свято, як свято Божої Опікунки УПА.

Метою святкування св. Покрову є плекати серед юнацтва СУМ лицарські прикмети характеру, військову традицію та поглибити розуміння ваги і значення війська для оборони Божих і людських прав, для здобуття незалежної держави й оборони українського народу.

Доцільно, отже, відзначувати день 14-го жовтня разом з іншими молодечими організаціями, товариствами колишніх українських вояків усіх військових формацій і т.п. Крім гутірок, сходин чи невеликих імпрез, треба намагатися використати практичні засоби. Помічними в цьому будуть гуртові відвідини воєнних музеїв, зустрічі з колишніми вояками Українських Армій, а теж і вояками-українцями, які служили в армії тієї країни, в якій тепер перебувають. Наприклад, у ЗСА є багато членів СУМ, які відбули військову службу у В'єтнамі, і вони можуть взяти участь у сходинах чи провести гутірку або дати доповідь для юнацтва.

У молодшого юнацтва можна розбудити зацікавлення до військового

ремесла і плекання славних традицій розповідями про колишні бої, відвагу й сміливість, вояцьке побратимство тощо. Відповідні зайняття у самодіяльних гуртках, як, наприклад, моделювання повстанських бункерів, криївок, невеликих плястичних мап із відтинками "фронту", на якому розкладені фігурки вояків, що їх можна дешево купити в крамницях, - будуть не тільки захоплюючою забавою для молодших юнаків, а й помічним виховним засобом.

При цьому треба постійно підкреслювати основну мету тих усіх занять: зміцнення в юнацтва свідомости, що збройна боротьба є кінцевою передумовою для здобуття власної держави. В наш час, коли молодь наражена на шкідливі впливи всяких "миротворців" - пацифістів, комуністичних "оборонців" людського життя, праця над прищепленням українському юнацтву здорових поглядів на питання війська, збройної боротьби, кінчености визвольних воєн і т.п. є дуже потрібна. Її треба вести не тільки раз у рік, використовуючи Свято Покрову, але постійно, при всякій нагоді. Вказуючи юнацтву СУМ, що воно вже є вояками-лицарями, завданням яких є величне гасло оборони Бога й України, її чести і слави, вдумливий виховник зуміє непомітно накинути йому правильні погляди на військову справу.

Література для використання:

"Свята Покрова", журнал "Авангард", Мюнхен, р-к III, ч. 15, жовтень 1949 р.

15-ГО ЖОВТНЯ - ДЕНЬ СМЕРТИ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Вшанування більшими імпрезами світлої пам'яті Степана Бандери, Провідника ОУН, переводимо в круглі річниці з дня його смерти, наприклад, у 15-ту, 20-ту і т.д. В інші роки вистачать святкові сходи-ни чи апелі, на які юнацтво повинно приходити в одностроях.

Метою відзначаювання річниці повинна бути не сама поминальна згадка, участь у поминальних Богослуженнях, вислухання життєпису Провідника під час сходин, а використання тих виховних моментів, якими є приклади життя, праці, боротьби і посвяти великої людини.

В загальному можна ствердити, що постать сл. пам. Степана Бандери знаходить серед юнацтва СУМ особливу пошану і пієтизм. Відповідною програмою святкових сходин та апелів можна поглибити й поширити ці почування та утривалити їх у душах юнацтва. Одначе треба пам'ятати, що програма тих сходин повинна завжди вносити свіжі елементи, не повторюватися і не втомлювати учасників сходин. Коротка доповідь, підготована старшим юнаком, юначкою чи кимсь із дружинників, одна-дві короткі деклямації, цікавий спогад із підкресленням якоїсь риси характеру Покійного - це головніші складники програми, що її кожний виховник може довільно змінити, поширювати чи скорочувати. Матеріалів про сл. пам. Провідника є вже багато у різних виданнях. Доцільно, отже, два-три місяці перед річницею подбати про те, щоб кожний член роя, Відділу чи Куца опрацював якусь тему, навіть дуже коротенько, про Ст. Бандеру і подав її виховникові на письмі. Таким способом виховник зможе мати перегляд, чи юнацтво справді знає даний матеріал. Але перед тим треба роздати чи вказати юнацтву на потрібні джерела для опрацювання.

Під час сходин, на яких відзначається річницю, вивести тільки програму, а на попередніх можна провести пробу читання і оцінки праць юнацтва. Найкращі праці треба обов'язково відзначити, щоб заохотити юнацтво до дальшої діяльності.

Література для використання:

Джерела подані під точкою "Свято Героїв".

1-ГО ЛИСТОПАДА - ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ
ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Ця річниця замикає цикл відзначування в році історичних подій, які стосуються до нашої державності, тому доцільно ще раз перевірити знання і погляди юнацтва щодо цієї теми. Отож і програма святкових листопадових сходин повинна бути так підготована, щоб вміщала в собі цілість потрібного матеріалу про значення державності й боротьби за неї. При цьому треба наголошувати соборність українських земель і потребу творити одну державу цілого українського народу.

Звичайно місцева українська громадськість відзначає Листопадову річницю більшою загальною імпрезою, тому й юнацтво СУМ повинно взяти в ній участь та виконувати бодай частину програми. Ще раз підкреслюємо важливість активної участі юнацтва нашої Спілки в загальних українських святах, академіях, концертах і т.п., як дуже важливий чинник у виховній праці над молоддю. Тому кожний виховник повинен дбати про це, а не ждати, поки імпрезовий комітет попросить про технічну "допомогу" юнацтва СУМ.

Перед імпрезою треба влаштувати сумівські сходи і ще раз вяснити юнацтву значення історичної події 1-го листопада 1918 року, користуючись при тому прикладами з історії і життя співгромадян країни нашого поселення і вказуючи на те, як вони шанують великі історичні хвилини свого народу й країни.

Література для використання:

Велика Історія України, вид. Івана Тиктора.

23-ГО ГРУДНЯ - ВШАНУВАННЯ ПАМ"ЯТІ ГЕРОЇВ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Звичайно місяць грудень є заповнений різними імпрезами, тому де-коли немає змоги провести святкового апелю, щоб гідно вшанувати пам"ять героїв Української Національної Революції: Василя Біласа, Дмитра Данилишина, Івана Климова-Легенди, Дмитра Маївського й Дмитра Грицяя-Перебийноса. Тому по роях треба провести відповідні гутірки з виясненнями й насвітленням тих історичних подій, які пов"язані з героїчними вчинками й смертю згаданих борців.

Основною метою цих грудневих відзначавань є конечність розвивати й зміцнювати серед юнацтва СУМ ті прикмети характеру, що їх мали згадані герої.

Вірність ідеї Української Нації, повна посвята та служба для неї, береження своєї національної чести навіть коштом власного життя - це ті світлі вогні в темряві ночі неволі нашого народу, темряві сьогодиньшого безідейного, зматеріялізованого й безбожницького світу. Це відповідь нашим молодим друзям із Спілки Української Молоді на питання, що робити, кого наслідувати і як працювати та боротися. У кожного з нас можуть бути ті великі чесноти, тільки треба їх плекати зусиллями своєї волі.

В Україні на кістках незліченних героїв виростають нові покоління борців, як Симоненко, Олійник, Макух та інші, які продовжують боротьбу - своїм полум"яним словом і зброєю. Шлях вірності Богові і Нації є важкий, твердий і вимагає великих зусиль та стійкості характеру, але він єдиний веде до мети.

Юнацтво нашої Спілки мусить уміти розрізняти дві породи людей: тих, що живуть і працюють для ідеї, для свого народу й для людства, і для своєї Батьківщини, і -тих, що є самолюбамі, матеріялістами, що живуть тільки для своєї вигоди і користи. Наше юнацтво повинно бути також готовим боротися проти всяких нездорових проявів серед своїх однолітків, проти лихих впливів сучасного оточення і розкладових ідей. Помічними в цій боротьбі є грудневі річниці, під час яких вшануємо світлу пам"ять численних героїв Української Національної Революції.

Література для використання:

"Визначні постаті визвольних змагань України", випуск ч. 25.

"Білас і Данилишин", вид. ООЧСУ, Нью Йорк 1970 р.

13-ГО ГРУДНЯ - ВШАНУВАННЯ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

До великих постатей нашої культури давніших часів приєдналася у минулому десятиріччі ще одна - Василь Симоненко. Його поетичні твори надихані такою любов'ю до України, яку знаходимо в Шевченка, Лесю Українки й Івана Франка. А його молодий вік наближує Василя до всієї молоді теперішнього покоління і може з тим більшою силою промовити до неї. Тому юнацтво нашої Спілки повинно добре познайомитися з життям, творчістю і характером передчасно згаслого поета, повинно вивчати його вірші, брати приклад з нього і його невгнутости.

Бо в той час, коли московський гнобителі України русифікує нашу молодь, ломить її душі і намагається виховати з неї зрадників українського народу й Батьківщини та вірних слуг Москви, Симоненко є переконливим доказом того, що ворожі задуми не здійсняться. Україна не може згинуть, бо в її обороні виступають борці, які не лякаються жодних переслідувань ворога.

Через те, що не знаємо дати народження Василя Симоненка /більшевицькі джерела не подають її/, можна відзначувати пам'ять поета в грудні, в річницю його смерті - 13-го грудня 1963 року. А тому, що в той день припадає і св. Андрія, слід скликати сходини юнацтва для пошани Василя Симоненка в інший день.

Метою сходин повинно бути, як уже сказано, грунтовне ознайомлення юнацтва з постаттю Симоненка і його творчістю. При тому треба підкреслювати прикмети його характеру: не зважаючи на постійні переслідування з боку москалів, поет не пішов на їх улесливі обіцянки й прикмети, а в своїй поезії виявляв найбільшу відданість Україні, кажучи: "Хай мовчать Америки й Росії, коли я з Тобом говорю", себто розмовляю з своєю Матір'ю-Україною.

Кожний виховник повинен придбати собі твори Симоненка й докладно простудіювати їх. Якщо б дехто не міг як слід збагнути суті цих творів, треба попросити про допомогу когось із літературознавців. Це не сором, бо кожний з нас повинен учитися до кінця свого життя. А дуже важливим є те, щоб юнацтву добре пояснити вірші Симоненка, їх значення і творчий задум.

Література для використання:

Василь Симоненко: "Берег чекань", в-во "Пролог", Нью Йорк 1965.
"Альманах "Провидіння" на 1970 рік", Філадельфія 1970.

ВІДЗНАЧУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ СВЯТ

Крім великих релігійних свят, національних та історичних роковин, що їх відзначає на протязі цілого року Спілка Української Молоді, сумівське юнацтво влаштовує свята, що мають загальний, спільний для цілої української суспільности, характер. До цих свят належать: Спільна Ялинка, Свячене, Свято Матері та св. Миколая.

Два перші свята - Ялинка й Свячене корисні тим, що сумівське юнацтво звикає до праці в більшому гурті, разом із дорослими, й для дорослих. Це зміцнює його почуття приналежности до суспільства й праці для нього. Тому виховники повинні пильнувати того, щоб юнацтво не відмовлялося від виступів під час таких свят, навпаки, щоб воно їх ініціювало, уклало програми та виконувало їх. У тих місцевостях, де є при Осередках СУМ школи українознавства, просто обов'язком сумівського юнацтва допомагати своїм ровесникам з даної школи влаштовувати згадані свята.

Це саме стосується і свята Миколая. При тому завжди треба мати на увазі, що виховники та управа даної організаційної клітини СУМ повинні не тільки цікавитися працею юнацтва у підготовці до згаданих святкових імпрез, а й допомагати йому порадами, матеріялами, та ін., врешті обов'язковою участю під час відбуття імпрези. Бо звичайно буває так, що сумівська старшина не завжди цікавиться підготовкою згаданих святкувань, віддаючи її учителям школи українознавства, Батьківським Комітетам і т.п. А тим часом виховний успіх вимагає якраз того, щоб сумівські керівники постійно чували над довіренню їм молоддю, турбувалися нею і допомагали їй.

Дуже важливим є Свято Матері, до якого треба основніше підготуватися, бо воно у виховному процесі з юнацтвом грає велику роль.

СВЯТО МАТЕРІ

У першій половині травня всі народи культурного світу відзначають день матері, щоб віддати пошану всім матерям. Віддання пошани й відмічення важливої ролі матерів у житті українського народу ми повинні підкреслювати не один раз у рік, але пам'ятати про це постійно і при всякій нагоді реалізувати ці завдання. В теперішню важку добу для нашого народу в Україні і поза нею, де б тільки українські люди не були, вона - мати-українка зводить надлюський змаг за збереження національної субстанції, молодого покоління. Це вона,

українська матір, навчає дітей рідної мови, вона вщеплює їм любов до рідного народу й Батьківщини, вона виховує борців за національне визволення України.

Віддаючи пошану нашій дорогій мамі, зробім усе, що в наших силах, щоб допомогти їй у нелегкому завданні. Це саме защеплюймо в душах юнацтва СУМ.

Пошана та любов до матері є притаманна людському родові від тисячеліть і чим культурнішими стають люди, тим сильнішими стають ці святі почування. Умираючи, як людина, на хресті, Христос в останні хвилини виповнив обов'язок Сина супроти Матері, турбуючись Її долею і віддаючи Свою Матір під опіку св. апостола Івана.

Особливою опікою втішались матері-вдови в княжі часи. В 102 статті "Руської Правди" мовиться: "Якщо діти не захочуть жити з нею /себто своєю матір'ю/ на одному дворі, а вона забажає там залишитися, то належить у всьому виконати її волю, а дітям волі не давати".

У козацьку добу козацькі дружини й матері без скарг і нарікань виражали своїх чоловіків і синів на боротьбу в обороні рідної землі, і віри християнської проти ворогів і невірних турків та татар. Такими були українські матері раніше, такими залишилися й матері наших часів, які висилали останнього сина в ряди УПА, а самі не раз на старості літ скиталися поміж чужими людьми.

Обов'язком батьків є берегти своїх дітей перед усяким лихом. У цьому відношенні роля матері, як найближчої до дитини особи, набирає великої ваги. "Справжнім добродійством, яким Бог обдарував людину, є безперечно християнська матір", - каже німецький теолог, єпископ Каттелер. Бо чудова сила материнського серця і молитви може врятувати душу дитини навіть тоді, коли ця дитина знайдеться на життєвих манівцях.

Сьогодні ми живемо серед такого оточення, де нам і нашим дітям загрожує винародовлення. Тому особливо важливим є роля української матері, української жінки. Якщо ця українська матір зуміє виховати своїх дітей у національному дусі, в службі Богові й Батьківщині, українське молоде покоління не загубиться в світі. В цій важкій і відповідальній праці українській матері допомагає наша Спілка. Працюємо над вихованням українського юнацтва, щоб впоїти йому найглибшу пошану і любов до рідних матерів і батьків. Тому й Свято Матері повинно стати для нас одним із дуже відповідальних і важливих виховних засобів. Не задовольняймося тим, що це свято підготує за

нас хтось інший. Навіть тоді, коли його влаштовують товариства, установи чи особи з-поза рядів СУМ, виховники юнацтва нашої Спілки мусять активно взяти в тому участь, як теж підготувати юнацтво та провести бодай на сходинах відповідну акцію. Дуже доцільним є влаштування - хоч би вузкого засягу - невеликої імпрези для вшанування: Матері Божої, Матері України і Рідної Матері. На цю імпрезу треба запросити принаймні матерів і татів юнацтва, членів Батьківського Комітету та ін. У програмі святкувань треба пригадати і юнацтву й матерям про їхні святі обов'язки, що їх наклав на них Творець світу.

Література для використання:

Олена Костів: "Травневий вінок" - збірка віршів і оповідань з нагоди Дня Матері. Видано в Торонті, Канада, 1963 р.

"В День Матері" - Збірник з нагоди "Дня Матері" 1933 року, Видання Союзу Українок Канади, Вінніпег, Ман. 1933.

"Збірник матеріалів на Свято Матері!" Видання ГУ СУМА в Нью Йорку, 1965 року.

ОБРЯДОВО - ПОБУТОВІ СВЯТКУВАННЯ

Релігійні свята пов'язані дуже часто з багатими звичаями обрядового характеру і це дає можливість плекати серед юнацтва українську національну традицію, зміцнювати в нього любов і прив'язаність до рідного народу, його культури тощо. В цьому підручнику вже згадано, при обговорюванні релігійних свят, про колядки і щедрівки, новорічні віншування, веснянки й гагілки. До них ще зачисляються звичаї українського народу в день св. Івана - 7-го липня та св. Андрія - 13-го грудня.

Виховник, який зглибить значення цих стародавніх традицій, зуміє використати їх, як один із дуже важливих засобів виховної праці. Колядки і щедрівки, походження яких сягає в сиву давнину буття українського народу - це просто невичерпне джерело, яким можна збагатити знання юнацтва, розвинути в нього мистецький смак, зміцнити подив і пошану до творчого людського духа й краси та прищепити шляхетну гордість на свій нарід і свою Батьківщину.

Веснянки і гагілки, походження яких є також дуже давнє, звичай писати крашанки і писанки, весняні хороводи й вірування - це скарби, що допомагають нам у праці над молоддю. Якщо виховник вміє барвисто й захоплююче полонити увагу й увагу своїх вихованців розповідями про ці звичаї, його труд не буде даремний. Прихід весни, перемога її над зимою, перемога ясности і тепла над темрявою і холодом, пробудження природи до нового життя і нових сил - це образ людського життя у його постійній боротьбі з усяким лихом, це перемога правди над брехнею, духа над матерією, вічного над проминаючим.

Тому й виховник, заки скаже своїм вихованцям вивчати різдв'яні, новорічні чи великодні звичаї, мусить насамперед увести їх у зачарований світ української обрядовости, пояснити походження і значення колядок, щедрівок, гагілок і веснянок, вказати на глибоку суть і на потребу продовжувати ці традиції в наші часи. При цьому постійно треба користуватися порівняннями з звичаїв інших народів, головню того, серед якого наше юнацтво тепер живе.

Саме механічне вивчення звичаїв не дає бажаної користі, бо юнацтво, не розуміючи причини, чому мусить їх вивчати, знеохочується, а далі - скоро забуває те, що вивчило.

Звичаї і вірування в день св. Івана т.зв. "Святоіванські" чи звичаї "Івана Купала", дають змогу присвоїти їх ширшим колам юнацтва

бо цей дань припадає вліті, саме тоді, коли відбуваються літні табори. Святоіванська ватра, плетення юначками вінків, гутірки про "квіт папороті", який приносить щастя людині, і т.п. — це захоплючі уяву юнацтва засоби. Але не саме виконання цих обрядових звичаїв, а глибше розкриття суті й виховні моменти в них грають основну роль і є причиною влаштування купальських вечорів. Наприклад, оповідаючи про "квіт папороті", який розквітає ясно-гарячими барвами в глушині лісу тільки на коротесеньку мить, виховник повинен розуміти символіку цього вірування. Хто хотів здобути цю "квітку щастя", мусів перебороти важкі труднощі. Треба було йти самому в ліс, у глузу північ і не лякатися. Засівшись у місці, де мала заквісти папороть, треба було терпеливо ждати на ту хвилину. Коли ж папороть заквітла, треба було якнайскорше зірвати її і заховати на грудях чи міцно зціпленому кулаці. Щойно тоді починалася справжня проба мужности й витривалости: всі нечисті сили лісу й людського життя раптом появилися перед сміливцем і намагалися рухами, криком та дикими голосами перелякати його так, щоб "квітка щастя" випала з його рук. Одначе, хто перебув цю пробу, був щасливий.

У фантастичному описі, що його створив український народ, є цілком реалістичний змісл і велика наука. Щастя людина здобуває собі важкими трудами й посвятою. Це щастя є дуже змінливе й короткотривале, тому людина мусить постійно вважати, що не втратить його. Сміливість, відвага, мужність, витривалість — це засоби в житті людини, щоб справді здобути "щастя". Набуття цих прикмет характеру — мета юнацтва. Тільки сміливі й дужі здобувають життя, а разом із ним усе те, що є їхньою метою.

І ще одно повинен знати виховник, щоб бува не заскочило його запитання якогось юнака чи юначки, чи папороть справді цвіте? Так, папороть цвіте, але даремно її квіту шукати зверху листків. Квіти папороті містяться під сподом листка і є схожі на макові зернини, попритулювані одна до одної. Не знаючи цього, звичайні люди й створили повір'я, що папороть цвіте тільки на коротеньку мить в ніч Івана Купала і її квіт ясніє немов зірка з полум'я.

Вечір Андріївського дня — це час ворожіння. Дівчата вгадують свою долю, чи скоро вийдуть заміж і ким буде їх суджений. Використовуючи цей звичай, виховник може надати юнацьким андріївським вечорам бажаної мети. Не тільки сама розвага, але виховний момент повинен постійно присвічувати кожному зайнятті юнацтва.

Відповідно проведена гутірка на тему андріївських звичаїв, чи розповідь виховника розяснить юнацтву, що долі не можна передбачати, її треба самому формувати. Життя і доля людини залежні від неї самої, її характеру, праці і наполегливості. При цьому велику роль грає віра людини. Коли хтось має сильну, непохитну віру в те, що досягне бажаного, матиме успіх і переможе. Віра і є заложенням андріївських звичаїв – дівчата вірили в свої ворожіння, вірили, що їхня доля буде такою, як показав вилитий віск, собака, що ухопив пампушечку, відповідь, почута під вікном, де дівчина прислухалася. Однак така віра є здана лише на випадок, пасивна. Справжня віра мусить бути активною, себто, в парі з нею повинна іти дія людини, ясно окреслена мета, воля здобути те чи те. Щойно тоді віра творить справжні чуда. Пригадаймо слова Христа: якщо б ви мали віру хоч за макове зерно, то сказали б цій горі – переїди, і вона переїшла б з свого місця на інше.

Підготовляючи святкування згаданих днів, пов'язаних із звичаями та віруваннями українського народу, виховник повинен постійно шукати в тій традиції те, що допоможе в його виховній праці над юнацтвом.

Література для використання:

Богданна Сидор-Чарторийська: "Андріївські звичаї в Україні", В-во "Говерля, Нью Йорк, 1969 р.

Зенон Саган: "Святойванська казка", /конспект гутірки/, Програма літніх таборів Юнацтва СУМ на 1966 р., Видання ЦВР СУМ, Нью Йорк, 1966 р., сторінка 88.

М. Маморський: "Гей, на Івана, гей, на Купала", тамже, стор.89.

Л. Українка: "Купала на Волині", тамже, стор.90.

СУМІВСЬКІ СВЯТА

Плянуючи цілорічну працю у Відділах юнацтва, треба відвести в календаріку святкувань і відзначаювань належне місце тим святковим дням і річницям, які стосуються Спілки Української Молоді. Серед них є дати, які заторкують цілість Спілки, і теж події чи дати для відзначаювання в засягу місцевої організаційної клітини. До річниць загального значення належать: річниця створення СУМ, Харківського процесу проти членів СВУ й СУМ, Свято Юного Сумівця, Свято Патрона Спілки – св. Архистратига Михаїла, річниця відновлення СУМ поза межами України.

До подій місцевого засягу належать: День Здвигу, дата засновання місцевого Осередку чи Відділу, Свято Патрона Осередку або Куреня Старшого Юнацтва, День ушанування назви Відділу. Крім цього, ще можуть бути місцеві свята: посвячення сумівського прапора, площі, оселі, домівки тощо.

Тому, що помітно серед юнацтва деяке послаблення знання історії Спілки Української Молоді та подій з її діяльності, завданням виховників є поліпшити цей стан. Отож обов'язково треба ввести звичай відзначаювати сумівські річниці чи події та використовувати їх як виховний засіб.

РІЧНИЦЯ СТВОРЕННЯ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Річницю постанови Спілки Української Молоді весною 1925 року повинна відзначаювати кожна організаційна клітина СУМ у всіх країнах поселення української спільноти, використовуючи її для виховної мети. При цьому треба ознайомити юнацтва з життям, підпільною працею і посвятою для Батьківщини керівника СУМ Миколи Павлушкова і його друзів з СУМ. Героїчним прикладом Павлушків дорівнює іншим великим і славним людям нашої вікової історії, тому кожний виховник повинен подбати про те, щоб юнацтво належно пізнало творця і керівника нашої Спілки.

Річниця судового процесу, який відбувся 18-го березня 1930 р. в Харкові проти членів Спілки Визволення України та Спілки Української Молоді є нагодою для виховників запізнати юнацтво з постаттю проф. Сергія Єфремова, основника СВУ та духового основника СУМ. Справжній велетень українського духового життя тих часів, С.Єфремов мав навіть у ворогів назву "совісти України", бо стояв на сторожі

її прав. Посвятивши своє життя для праці і боротьби за волю України, С. Єфремов мужньо витримав усі удари ворога й особистої долі та без скарги поніс свій хрест аж до невідомої нам могили.

Святкові сходи та апелі юнацтва, гутірки, доповіді чи описи, що яскраво зображують постаті С. Єфремова і М. Павлушкова, їхню діяльність, мужність і сміливу поставу на суді ворога - це засоби в руках виховника, що їх він повинен уміло використовувати, щоб закріпити в юнацьких душах і розумі потрібне знання і бажання наслідувати ці зразки.

Література для використання:

"Коротка історія СУМ", видання ГУ СУМА, випуск ч.22, Нью Йорк 1965 р.

"Говорить Провідник СУМ-у" Микола Павлушков", "Авангард", р-к VII, чч.6-7/28-29/ з 1953 р. стор. 104-108.

Я. Деремєнда: "Від ТЄЗ-у до СУМ-у", "Авангард", р-к VII, чч. 8-9 /30-31/ і чч.10-11/32-33/ з 1953 р.

"СУМ на чужині", Фотоальбом, ред. І.Федчиняк і Я.Деремєнда, Видання ЦК СУМ, Лондон 1954 р.

"Під Прапором СУМА", Огляд діяльності Спілки Української Молоді Америки, Ілюстрований Збірник, Видання ГУ СУМА, Нью Йорк 1965 р.

ТРАВЕНЬ - МІСЯЦЬ ЮНОГО СУМІВЦЯ

Цілий місяць травень призначений для справ Юнацтва СУМ. Особливий наголос кладемо на пропагування сумівських ідей серед широких кіл українського громадянства. Вся наша Спілка, а юнацтво зокрема повинні розкрити перед громадянством якнайширший образ праці СУМ, досягнень і плянів на майбутнє. Крім того, травень - це час підготовки до Злетів Юнацтва - Свят Весни, на яких воно повинно зробити своєрідний підсумок цілорічної діяльності.

Для виконання цих завдань служать такі засоби: зустрічі з батьками й ширшим загалом громадянства, виставки сумівської самодіяльності, пописи тощо. Під час зустрічі з старшими треба подбати про належне запрезентування нашої Спілки. Помічним у цьому буде виконання невеликої програми зустрічі силами самого юнацтва. Доповідь про значення СУМ у процесі виховання української молоді, інсценізації, мистецькі виступи сумівських хорів, танцювальних груп, декляматорів, тривала виставка праць юнацтва з самодіяльних гуртків /показ вишивок, ручних праць, моделей літаків, авт, замків і т.п., рисунків і малюнків, фотосвітлин із щоденного життя юнацтва та його зайнять, із прогулянок, таборування, здвигів і злетів, концертів, прилюдних виступів, красвидів і т.п., виставка похвальних грамот за видатні успіхи/, драматична вистава невеликої п'єси, влаштування веселого вечора, зредагування стінної газети - все це й багато більше дає змогу зацікавити громадянство й виявити всебічну працю юнацтва і з юнацтвом.

Одночасно із пропагуванням сумівських ідей і діяльності треба вести широку акцію приєднування нових членів і прихильників СУМ та поширення сумівських видань: журналів "Крилаті", "Аванґард" і ін. Для більшого успіху в цій акції варто провести відповідні змагання серед юнацтва, хто найбільше поширить сумівські видання, хто найкраще проведе збірку на пресовий фонд цих видань чи на загальні потреби Спілки. Акція повинна тривати цілий місяць і довше, а не тільки у визначений день чи тиждень. Виховник, який завдасть собі труду й добре укладе плян, зможе створити з спритних юнаків і юначок своєрідну "летючу бригаду", завданням якої буде поширення читачької громади сумівських видань і збірки на ці видання. Амбіцією кожного виховника повинно бути гасло: ні одного члена молодшого і старшого юнацтва, який не передплачував би і не читав би сумівських

видань. Кожна організаційна клітина повинна викликати на змагання в шляхетній акції - хто найбільше заслужитья для великої справи, сусідні клітини й таким способом творити цілий ланцюг тих, що поширюватимуть сумівські видання.

Укладаючи програму зайнять під час Місяця Юного Сумівця, треба вистерігатися одноманітності й повторювання попередніх програм, а завжди "відсвіжувати" її новими помислами й новими точками. Це викликатиме серед юнацтва більше зацікавлення та охоту до праці.

Література для використання:

"Крилаті", Журнал Українського Юнацтва, В-во ЦУ СУМ за місяць травень 1969 р.

"Наші Справи", Вісник ЦУ СУМ, Брюссель, Бельгія з кожного року за місяць травень.

Кожночасні обіжники КУ СУМ в справі Місяця Юного Сумівця.

День 21-го листопада - це день, присвячений Святому Михаїлові, одному з Божих ангелів, що його Церква називає з грецького Архистратигом, себто найвищим командиром, найвищим полководцем усіх Небесних Сил.

Відомо, що Бог сотворив добрих духів, Ангелів, які повинні були Йому служити. Але одні із них, очолені Люцифером, це означає "світлоносний" /з цього постало українське слово "люципер" - чорт, диявол/, збунтувалися проти Бога. Ангели, які залишилися вірні Богові, виступили проти збунтованих і, разом із св. Михаїлом, як своїм найвищим командиром, скинули їх у пекло. Св. Архангел Михаїл, зображуваний з піднятим мечем, є символом оборонця Бога і Його правди. Ангельські Небесні сили охороняють людей і допомагають їм протиставитися диявольським наступам на душі. Згідно з наукою Церкви, ангели є патронами - опікунами держав, народів, областей, міст, окремих церков, монастирів і т.п. Отже й український народ з дуже давних часів уважає своїм патроном Архистратига Михаїла. Його образ прикрашує герб столиці України - Києва; на прапорах Війська Запорізького був образ Св. Михаїла; з XI сторіччя в Києві існують Михайлівський Золотоверхий Собор з монастирем. Цього свідка багатьох важливих подій в житті українського народу, після 9 століть його існування, знищили московські окупанти України в 1930 роки XX-го сторіччя.

Обрала св. Архистратига Михаїла своїм святим опікуном і захисником від усякого лиха й біди і наша Спілка Української Молоді. Він спомагає усіх її членів у боротьбі за правду, за основи добра, за кращу долю України. В цій боротьбі ми переможемо, як переміг св. Михаїл пекельні сили.

У день св. Архангела Михаїла всі організаційні клітини Спілки Української Молоді повинні теж відзначити і пам'ятать героїв Базару належно підготованим апелем з відповідною короткою мистецькою програмою та святковим словом. На цьому апелі треба врочистим способом вручати відзначення за іспити, впорядників і ройових, як теж роздавати окремі нагороди і відзначення за видатну працю з Юнацтвом. Цей апель треба зробити внутрішнім святом СУМ і запросити на нього батьків юнацтва та прихильників нашої Спілки.

Література для використання:

"Записки виховника", вид. ЦУ СУМ, ч.1/20/ до 14-15/33-34/
з 1959 р по 1962, стор. 125-128.

РІЧНИЦЯ ВІДНОВЛЕННЯ СУМ
ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

Осінь 1946 року - це час постанови кількох Осередків Спілки Української Молоді в Німеччині /перший Осередок повстав 10-го червня того ж року в Аугсбурзі/ та I Конференції СУМ, яка поклала далші підвалини під розвиток нашої Спілки. Цю річницю треба відзначувати в кожній організаційній клітині СУМ для того, щоб юнацтво засвоїло собі знання історії Спілки та одночасно зробило перевірку своїх успіхів і невдач на протязі цілого року. Окремі сходи, гутірки й доповіді про історію СУМ поза межами України, її значення і працю, про досягнення і зріст - це засоби для зміцнення шляхетної гордості юнацтва на свою організацію і свою працю. В доповідях повинно бути коротке, але яскраве цифрними й статистичними даними звітлення - образ, як розвивалася і розвивається СУМ і яку працю вона проробила. При цьому варто заохочувати юнацтво, щоб воно само "писало" історію своєї організації, себто, щоб записувало події з свого життя і праці в лавах Спілки, збирало газетні та інші описи про свій Осередок, Відділ чи Курінь, повідомлення, емблеми й відзнаки тощо та творило з них своєрідний архів. Усе це пригодиться для написання справжньої історії Спілки Української Молоді, а юнацтву допоможе поважно ставитися до його завдань.

Як і щодо попередньо згаданих свят, річниць і відзначувань, так і щодо відзначування річниці відновлення Спілки Української Молоді головною метою повинно бути не зовнішній блиск, форма й бажання виконати обов'язок, але виховні моменти. Про це кожний виховник юнацтва СУМ мусить завжди пам'ятати.

Література для використання:

Валентина Юрченко: "Відродження Сумівської Ідеї", Коротка Історія СУМ, Випуск ч.22, видання ГУ СУМА в Нью Йорку, 1965 р.

ІМПРЕЗИ ЮНАЦТВА СУМ І ЇХ ОРГАНІЗАЦІЯ

Імпреди юнацтва СУМ є складовою частиною виховної праці та поважним засобом виховання і впливу на душу юнацького доросту. Вони є одним із дуже важливих чинників у досягненні ідеалу виховання доросту юнацтва СУМ. Належна підготовка та організація імпред повинні займати поважне місце й час у пляні праці виховників юнацтва. Від уміння вести підготовку імпред і переводити їх на відповідному рівні залежить їх успіх, отже й осягнення певних виховних завдань.

1. ЩО ТАКЕ ІМПРЕЗА І ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ. - Слово "імпреза" походить від латинського слова "імпрессіо", що значить - враження. Під імпредою розуміємо сценічне дійство. Головні складові елементи його такі: а/ слово; б/ музика; в/ спів; г/ танок; ґ/ драматичне дійство /сценка, п"еса/.

Ці елементи можуть бути окремими точками імпреди, або поєднаними між собою, переплетеними, відтворюючи один зміст. Місце та значення цих елементів в імпреді - неоднакове, воно залежить від сили враження, що його вони викарбовують у психіці юнацтва, і великою мірою залежить від їх мистецького рівня.

2. ЧИ ВЛАСТИВА ІМПРЕЗА ЮНАЦЬКІЙ ПСИХІЦІ? - Під оглядом особливостей дитячої психіки тих, що перебувають під виховною опікою юнацтва СУМ, поділяємо юнацтво на дві основні групи: старше дитинство - від 7 до 12 років, і юнацтво - від 12 до 18 років віку.

У відмінну від молодшого дитинства /у СУМ - доросту/, в періоді старшого дитинства /себто молодшого юнацтва/, або в періоді так званих "об"єктивних зацікавлень" /інтересів/ молодший юнак має вже основні духові властивості: почуття, увагу, здібність до самовільної уваги, пам"ять і деякі види волі. Деякі з цих елементів, як почуття, емоції, є розвинені сильніше, інші, як розум і воля - слаше. Психічний розвиток цього періоду стосується, головню, до розуму і волі.

Період молодшого юнацтва /старшого дитинства/ характеризує зацікавлення юнака чи юначки "об"єктивним світом" та поширення кола їх спостережень. Юнацтво в цьому періоді виявляє великий нахил до збірних ігор, забав, танців, сценок, дійств. Творча фантазія впливає з самої душі цього юнацтва, з його природи і є його невід"ємною частиною. Всі наші спогади з власного дитинства та спостереження дітей цього віку це потверджують. Зокрема молодше юнацтво надзвичайно за-

хоплюється імпрезами, виступами, своєю участю в них і, взагалі, сприймає можливість виконати імпрезу з ентузіазмом.

Період раннього юнацтва - від 12 до 16 років - відзначається усвідомленням власної особистості, протиставленням юнака об'єктивному світові, прагненням чогось надзвичайного, героїчного /романтизм, мрійливість/. У цей період, а також у період старшого юнацтва - від 16 до 18 років - виявляються творчі поривання, захоплення мистецтвом /малярство, музика, поезія та ін./ і початки формування творчих мистецьких смаків та уподобань на майбутнє.

Висновок: вияви творчої фантазії і творчі поривання дуже близькі юнацькій природі цих періодів, органічно пов'язані з розвитком юнацької психіки. Імпрези, як вияв творчої фантазії, відповідають ментальності дитини і юнацтва.

3. ІМПРЕЗА, ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ І ВПЛИВУ. - Коли твердимо, що імпрези є поважним засобом виховання і впливу, - маємо на увазі їх органічну пов'язаність з природою дитячої психіки. В цьому є запорука їхнього впливу на душу юнацького доросту й молодшого юнацтва. Для того, щоб імпреза була засобом виховання, треба наповнити її відповідним змістом, цілеспрямованістю, отже підходити до неї з мірилом педагогічної оцінки. Якщо прагнемо виховати наше юнацтво в дусі національної свідомості, то цим духом повинні бути перейняті і наші імпрези юнацтва СУМ.

А/ Добрі сторінки імпрез: 1. Яскравість враження. До найсильніше діючих елементів тут належить інсценізація, драматичне дійство, бо вони подають матеріал з найбільшою наочністю, впливаючи на сферу розумову, емоціональну й естетичну /себто, на розум, почуття і смак/. Яскравість враження спричиняється до того, що історичні події, факти з національного життя, моральні чесноти, товариські засади та ін., що їх юнацтву було подано із сцени, часто залишають незатертий слід на довгий час.

2. Словесне опанування матеріалу, як і емоційне, сприяє розвиткові і збагаченню мови юнацтва, що в наших умовах має особливе значення. Плакаючи рідну мову, юнацтво разом із тим навертається до української книжки, зберігає себе національно.

3. Ознайомлення з рідною піснею та музикою. Вплив їх на молодечу душу дуже великий. Наша українська пісня - це невичерпний скарб національної душі, він збуджує розум і душу, впливає на почуття не тільки дорослої людини, а й дитини. Рід-

на пісня - це простий шлях до душі і серця. З цього нашого українського скарбу ми повинні черпати і в наше юнацтво впоїти любов до рідної пісні, нав'язуючи її до наших національних і релігійних традицій.

4. В п л и в н а е с т е т и ч н у с ф е р у, прищеплення естетичного смаку, любов до мистецтва. Це стосується до всіх елементів імпрези, якщо вони, очевидно, стоять на відповідному мистецькому рівні. Окремо треба зупинитися на танцях і фізичних /вільноручних/ вправах, що часто бувають окрасою імпрези. Відомо, що юнацькому доростові й молодшому юнацтву дуже імпонують чіткі, насичені динамікою ритми. Особливо дівчатка люблять танці і плястичні рухи. Цей елемент, поруч його значення для тілесного виховання, плекання краси тіла, руху, прищеплення естетичного смаку, - має значення у нав'язуванні до наших національних традицій /національні танці, веснянки, гагілки/.

Крім цього до добрих сторінок імпрез треба зарахувати чинники, що скріплюють і розвивають в юнацтва бажані риси характеру, що їх юнацтво набуває, виступаючи на імпрезах, а саме: а/ впевненість у собі, віра у свої сили; б/ сміливість; в/ самоопанування, уміння тримати себе перед слухачем. Ці риси допомагають формувати характери юнацтва, розвивають і вправляють його силу волі.

Б/. Погані сторінки імпрез /негативні/: 1. Перевтілення в ролю, позування кидає зерно роздвоєності в юнацьку психіку. Діти починають часом удавати з себе когось, бути не тим, чим вони є; 2. молоденькі "артисти" стають зарозумілими, чванькуватими, прагнуть дешевої слави, намагаються бути завжди в центрі уваги.

Для наших умов - юносумівських імпрез - ці аргументи не мають значення, бо ми робимо наголос на збірному вихованні.

4. ХАРАКТЕР ІМПРЕЗ ЮНАЦТВА СУМ. - Імпрези юнацтва СУМ повинні включати в себе такі комплекси: національно-виховний, релігійний, ствердження і закріплення традицій організації /молитва, гасла, марш, юносумівські пісні, однострій і т.п./ і розваговий /відпруження/.

Під цим оглядом поділяємо наші імпрези так:

а/ імпрези на відзначення релігійних свят /Різдво, Великдень, св. Миколая тощо/;

б/ імпрези на вшанування національних і громадянських свят, вшанування визначних постатей нашої історії, визвольної боротьби, літератури, мистецтва - за нашим національним календарем;

в/ імпрези, пов"язані з традиціями організації СУМ /Здвиги й Злати/;

г/ імпрези-забави, пов"язані з нашими національними традиціями, як, напр., Андрія, Маланки, Івана Купала /для старшого юнацтва/, а також маскаради та юнацькі балі.

Основними відзнаками імпрез юнацтва СУМ повинно бути те, що вони є обличчям нашої Спілки і відображають підсумок виховно-творчої праці юнацтва СУМ, наголошуючи працю збірноти, себто роїв.

Останню засаду приймаємо для того, щоб притягнути до участі якнайбільше юнацтва /збірні деклямації, танці, вільноручні вправи, хоровий спів/. Не треба, одначе, ігнорувати здібностей окремих членів юнацтва та їх вправности, а треба дати їм змогу пописатися та ці здібності розвивати. Це може захопити й інших до наслідування доброго прикладу /навчання музики, танців/.

Тому, що вартість імпрези для виховання залежить від її якості, кількість імпрез у праці кожного Відділу СУМ повинна бути обмежена, щоб не йти коштою якості. В наших умовах треба обмежитися 3-4 масовими імпрезами в рік, але відзначати інші урочисті дні апелюючи СУМ з невеликою програмою.

5. ПРОГРАМА ІМПРЕЗИ Й ОКРЕМІ ЇЇ ВЛЕМЕНТИ. - Намітивши календар планованих імпрез у році праці, треба заздалегідь приступити до укладення їх програми, щонайменше за два місяці, а якщо в програму включено сценку або п"єску, то треба зарезервувати більше часу. Програма імпрези повинна бути різноманітною і розрахованою на глибину враження. Окремі точки програми мають бути короткими, щоб не надуживати юнацькою аудиторії. Ці точки повинні переплітатися між собою так, щоб тримати увагу юнацтва сконцентрованою до кінця імпрези. Отже, не треба ставити підряд багато деклямацій, усіх точок співу нараз тощо. Поважнішу частину програми треба давати спочатку, а легку для сприйняття - наприкінці /танці, вправи, живий образ/.

Деклямації /рецитації/. - Програма не повинна бути перевантажена довгими деклямаціями. Найважливіше правило при підборі деклямацій - зміст вірша повинен відповідати вікові виконавця, а всі слова його тексту виконавець мусить розуміти. З погляду такої відповідности добре завчасу поділити вірші на групи: для юнацтва 6-8 років, 8-10 років і 10-12 років віку та старших.

Одним із найважливіших позитивів деклямації є збагачення мови. Тому треба конче подбати про правильне наголошення слів, виразність дик-

ції та емоційну повновартість /деклямація з почуттям"/. Рішуче уникати "дяківського" читання віршів, бо воно викликає несмак. Особливу увагу звернути на збірні деклямації.

Як укладати збірні деклямації?. - Не всі вірші надаються на збірні деклямації. /Приклад: Т. Шевченка "Мені тринадцятий минало", де говорить один хлопець/. Найпростіший поділ віршів - за строфами, як що вони мають закінчений зміст /скінчене речення/. Краще враження робить збірна деклямація із спільним рефреном /повторенням строфи/, як того вимагає зміст. Наприклад, уривок вірша "Молода Січ" Романа Завадовича:

Юнак: І козацька озброєна лава
Рідний край берегла день і ніч -
І світами котилася слава
Про стару Запорізьку Січ.

Всі /рій/: Так і ми, славних предків онуки,
Як бувало на Січі отій,
Своє серце, і розум, і руки
Віддамо Батьківщині святій.

Більшого динамізму можна досягнути, якщо строфи віршів ділити частіше і моменти, що вимагають наголосу, подати, як спільну деклямацію. Наприклад, уривок вірша "Христос Воскрес" М. Маморського:

1-а юначка: Як ⁺сус умирав на хресті,
Янголята ридали святі,

2-а юначка: Сум упав на людей і природу
І Йордань скаламутила воду,
І зів'яли квітки серед трав...

Всі /рій/: То Христос на хресті умирав.

Вірші треба підбирати бадьорі, енергійні і досконалі під мистецьким оглядом. Рішуче уникати пересічних, графоманських віршів, низького мистецького рівня. При підборі віршів користуватися з солідних, добре зредагованих джерел та українських класиків. Дуже вдячним матеріалом для імпрез є, напр., байки Леоніда Глібова, які можна виконувати в особах; уривки з "Лиса Микити" І. Франка /для свята Франка/. Свято Шевченка треба вповнювати деклямаціями віршів самого Шевченка. Дуже добре давати деклямації на тлі живих образів, а також у розвагову програму залучувати жартівливі вірші, віршовані загадки, співомовки тощо.

Співи. - В ділянці співу, яка конечно має йти під проводом фахового диригента, до вибору маємо пісні: класичні, народні, стрілецькі, бойові, сумівські, а також традиційно-обрядові /колядки, щедрівки,

ки, веснянки, гагілки/. Відповідно до змісту свята, укладається програма співу. При поєднанні співу з іншими елементами програми /танці, плястичні і вільноручні вправи/ треба уникати любовних пісень для доросту і молодшого юнацтва, як то часто у нас можна почути, а також сумовитих пісень, якщо вони не пов'язані із змістом програми.

Танці і вільноручні вправи. - Треба старатися надавати танцям масового характеру, поєднувати їх із співом /частина роя співає, частина танцює/. Зосередити увагу на народніх танцях. Широко практикувати вільноручні вправи для юнаків і юначок на тексти народніх, стрілецьких і постанських пісень - змісту бадьорого /не любовного!/. Вносити в ці вправи елементи оригінальності і несподіванки - наприклад, гасла, кличі. Надати уваги одягові, зовнішнім ефектам, світлові /кольорове світло / та обов'язково подбати про добрий музичний супровід.

Якщо є окремі добре вишколені танцюристи - обов'язково дати їм змогу пописатися також, але не переобтяжувати ними програми, пам'ятаючи, що імпреза насамперед повинна показати творчі надбання юнацтва СУМ.

Інценізації, юнацькі п'єси. Дуже побажаним є, щоб цим керував виховник з акторським хистом. Найкращою тематикою для інценізацій і п'єс є національна героїка, історичні події, народні казки. Кожний Відділ юнацтва СУМ повинен старатися поставити найменше одну п'єску на рік. Зокрема - на св. Миколая, Різдвяну ялинку чи Свято Матері.

Вибір п'єси також вимагає дотримуватися певного мистецького рівня, а не користуватися архаїчними щодо мови і змісту старими виданнями. Готуючи сценки, треба домагатися, щоб юнацтво знало на пам'ять ролі, переводити проби на сцені і не робити підготовки з поспіхом, бо він не виправдується в такій праці. Завчасу треба подбати про одяги і декорації. Юнацькі сили зміцнити участю дорослих - у ролях дідухів, бабусь та окремих відповідальних персонажів. Звернути увагу на характеризацію - вона завжди доповнює характеристику дійових осіб. У різдвяній програмі, зокрема, треба завжди старатися відтворити національну традицію ставленням вертепу.

В. Юрченко.